

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Улога Интерпола у сузбијању тероризма

(мастер рад)

Ментор:
Проф. Др Саша Кнежевић

Студент:
Ненад Марковић
м020/18-уп

Ниш, 2020.

САДРЖАЈ

УВОД.....	3
1. ОДРЕЂЕЊЕ ТЕРОРИЗМА.....	6
1.1. Појам тероризма.....	6
1.2. Дефинисање међународног тероризма.....	9
1.3. Међународноправна регулатива која се односи на тероризам.....	11
1.4. Проблеми имплементирања међународних правних аката за сузбијање тероризма.....	16
2. АНТИТЕРОРИСТИЧКЕ МЕТОДЕ У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА.....	19
2.1. Појам антитероризма.....	21
3. МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ ИНТЕРПОЛ И ЊЕГОВА УЛОГА У СУЗБИЈАЊУ ТЕРОРИЗМА.....	23
3.1. Стратегија Интепола у односу на тероризам.....	25
3.2. Активности Интерпола у сузбијању тероризма.....	28
4. УЛОГА ИНТЕРПОЛА У СУЗБИЈАЊУ ТЕРОРИЗМА КРОЗ МЕЂУНАРОДНУ ПОЛИЦИЈСКУ САРАДЊУ.....	41
4.1. Сарадња између Европола и Групе Треви са Интерполом.....	43
4.2. Препреке у сарадњи Интерпола и других полицијских организација.....	44
5. УЛОГА ДРУГИХ БЕЗБЕДНОСНИХ ИНСТИТУЦИЈА У СПРЕЧАВАЊУ ТЕРОРИЗМА.....	45
5.1. Неопходност полицијске сарадње у борби против тероризма.....	49
5.2. Полицијска дипломатија у циљу сузбијања тероризма.....	51
5.3. МУП РС у борби против тероризма.....	53
5.4. Биро за међународну сарадњу и европске интеграције МУП РС.....	56
ЗАКЉУЧАК.....	58
ЛИТЕРАТУРА.....	62
Остала истраживачка грађа.....	63
Сажетак и кључне речи.....	65
Биографија студента.....	67
ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА.....	68
ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА.....	69

УВОД

Терор се у прошлости јављао као начин остваривања различитих интереса (политичких, материјалних, верских, националних, идеолошких итд...)¹, те је због тих карактеристика опстао све до данас, до савременог доба где се јавља као један од најозбиљнијих друштвених проблема, са тенденцијом сталног и рапидног раста. Као одговор на то, међународна заједница, полиција, службе безбедности, као и државе улажу огромне напоре и предузимају бројне активности које за циљ имају спречавање и сузбијање тероризма.

На суштину и сам карактер тероризма велики утицај имају промене на светском друштвеном плану. Те промене се огледају у његовим карактеристикама и све израженијој бруталности, организованости и степену опасности који он са собом носи.

Крајњи циљ тероризма је уништење друштва, владе и политичког система неке државе и као такав он користи верске, идеолошке и политичке видове спровођења насиља.

Међународна заједница је донела бројне конвенције, декларације и повеле у којима се указује како је могуће решавати конфликтне ситуације између држава. Један од проблема антитерористичке борбе представља и то што се за решавање политичких несугласица у неком друштву често користи и политичка компонента тероризма. Централно место свих теоријских разматрања питања тероризма заузима тражење узрока његовог настанка и свих начина за његово сузбијање.

За отклањање тероризма неопходно је отклонити основе (корене) који изазивају тај друштвено неприхватљив и штетан облик понашања. За отклањање тероризма неопходна је сарадња целокупне светске заједнице.²

Међународне организације сматрају да појаву тероризма изазивају проблеми у социјалној, економској и политичкој сфери, те начин елиминисања тероризма виде у решавању ових питања. Управо се због тога бројне међународне организације залажу за промене у законодавству и политици у земљама у којима постоје терористичке

¹ С. Кнежевић, Улога прикривеног иследника у ислеђењу тероризма, Тероризам и људске слободе, Међународни научни скуп, „Intermex“, 2010, стр. 277.

² Ibid.

активности. Из тога произилази питање на који начин и којим се средствима најефикасније супротставити се тероризму.³

Да би борба против тероризма била ефикаснија неопходно је повезивање и међусобна координација полицијских служби и служби безбедности, као и њихова квалитетна и ефикасна размена информација и искустава.

Државни органи и владе имају задатак да се боре против тероризма, што често представља проблем јер је тероризам кривично дело које са собом носи политичку одредницу, организованост и бруталност и дело са којим се полиција не среће тако често.

За безбедност државе и борбу против тероризма међународни полицијски односи су веома значајни. У том погледу *Интерпол* је једна од најзначајнијих међународних полицијских организација.

Интерпол се залаже за сарадњу између полицијских органа целог света у борби против криминалитета. Он пружа помоћ осталим организацијама чији је задатак борба против криминала и олакшава полицијску сарадњу изван граница држава.

Бројне међународне организације, полицијске службе и службе безбедности су свакодневно оријентисане на активности које се предузимају у борби против тероризма, као што су: ефикасан рад антитерористичких служби, обученост њихових запослених, заустављање нелегалних токова новца који се користе за финансирање тероризма, одговарајућа употреба прикупљених података у вези тероризма.

У земљама у којима се јавља немоћ и недовољна развијеност полицијских служби за ефикасно супротстављање тероризму неопходна је међународна полицијска сарадња и уска сарадња свих криминалистичких јединица за делотворну борбу против тероризма и криминалитета уопште. Такав вид сарадње је препознат у већини држава. Најзначајнија организација такве сарадње јесте полицијска организација Интерпол.⁴

Рад је резултат прикупљања конкретних чињеница и њихових теоријских објашњења, чиме се указује на тенденцију јачања терористичких организација, опасност и смртност коју терористи са собом носе, репресивне и превентивне активности служби безбедности као и сарадња и активност Интерпола и осталих безбедносних служби у борби против тероризма.

³М. Крстић, Међународна полицијска сарадња у функцији борбе против тероризма, *“Мегатренд ревија”*, Vol. 12, Бр. 3, 2015, стр. 312.

⁴М. Крстић, Интерпол и глобални тероризам, *Култура полиса* Бр. 28, 2015, стр. 28.

Методе које су примењене у раду условљене су самом природом тероризма као глобалне друштвене појаве. У раду је коришћена општа методологија друштвених наука (истраживање, сазнавање и примењивање емпиријских и логичких података који важе у свим подручјима сазнања).

Циљ рада је практична примена добијених сазнања и подизање безбедносне културе, чиме се утиче на ефикасност сарадње безбедносних служби држава, као и на ефикасност сарадње безбедносних служби и заједнице на антитерористичком плану.

1. ОДРЕЂЕЊЕ ТЕРОРИЗМА

1.1. Појам тероризма

Начин на који се тероризам испољава, и разлог због кога његови актери учествују и прихватају да буду део такве организоване криминалне групе, изазивају многобројне проблеме у његовом научном одређењу и дефинисању. Управо је то разлог за постојање више назива који одређују појам тероризма, односно различити аутори различито дефинишу овај појам.⁵

Осим проблема који се јављају са непрецизним и нејасним одређењем дефиниције тероризма, јављају се и други елементи тероризма на које академска елита нема одговоре. Неки од тих елемената су: мотиви за извршење кривичног дела тероризма (терориста није увек вођен политичком конотацијом тероризма), лицемерно оправдање тероризма да је извршен због „заштите људских права“, а та „заштита“ је увек праћена насиљем, последице тероризма које уместо остварења неког политичког циља узрокују супротан ефекат и доводе до погоршања и увећања насиља (одмазде и освете након терористичког дела).⁶

Једна од честих нејасноћа јесте мешање појмова терор и тероризам, које имају исту основу и иста својства, односно исти циљ, а то је изазивање страха међу друштвом.⁷

Потребно је правити разлику између ова два појма, због тога што у политичком смислу под појмом терор подразумева се акција насиља која се предузима у политичке сврхе ради застрашивања и сламања отпора онога према коме се врши. Терор значи страх, ужас, владавину застрашивања.

У наставку су неке од дефиниција тероризма:

„Тероризам се дефинише као дело физичког насиља, које има за циљ да изазове јаке психичке реакције, на првом месту страх, код великог броја људи, са намером да се одржи или промени понашање које је значајно за промену или одржање актуелне политичке ситуације, занемарујући легитимна и легална правила која су одређена за промену актуелне политичке ситуације (избори, изгласавање неповерења влади итд).”⁸

⁵С. Кнежевић, *Ор. Cit.*, стр. 277.

⁶В. Кривокапић, Тероризам као облик организованог криминалитета и мере супротстављања, *Часопис „Безбедност“*, Полицијска академија, “ Београд, Бр. 05/02, 2005, стр. 2.

⁷Љ. Стајић, *Основи система безбедности*, Нови Сад, 2008, стр. 265.

⁸Љ. Стајић, *Ор. Cit.*, стр.266.

„М. Мијалковски дефинише тероризам као добро смишљену и организовану акцију насиља од стране сувереног или несuverеног субјекта, са циљем да физичким насиљем (убиства, киднаповања, различити видови физичког злостављања) над пажљиво одабраном, или пак насумичном жртвом, изазове такве психичке трауме у средини из које је непосредна жртва насиља, како би се остварио замишљени политички циљ.”⁹

Анализом дефиниција тероризма може се доћи до закључка да су најчешћи елементи у њима насиље као метод, грађани и влада као мете, изазивање страха и изнуђивање политичких или социјалних промена као циљеви, а велики број жртава коме теже терористи указује на важност медијског промовисања терористичког дела као битног елемента тероризма.

Политички мотив извршиоца је важан услов да би нека радња била означена као терористичка, јер је то једини елемент дефиниције који прави разлику између тероризма и обичног криминала.

Веома је битно правити разлику између терористичке активности од радњи криминалаца и патолошких убица. Криминалац, као и терориста, користи насиље као средство за постизање циља, међутим, за разлику од терориста, он увек делује првенствено из себи својствених (личних) разлога.

Решавање политичких несугласица насиљем резултат је политичке, социјалне и економске супротстављености која се састоји у немоћи друштва и човека да се основна људска права и слободе задовољавају мирним политичким и хуманим средствима, већ уништавањем људских живота и материјалних добара, при чему крајња суровост и нехуманост погађа оне који нису на власти или су крајње аполитични.

Као најопаснији облик тероризма јавља се онај у коме конкретни терористички акт као средство борбе одређене политичке групације добија „право грађанства”. Овакав тероризам има пуну афирмацију када терористи дођу на власт, чиме се и сама терористичка активност реализује и оправдава као средство „револуционарне власти”.

Гледајући са тог аспекта, циљ је да се тероризам оправда сврставајући га у акцију ослобођења, и да насиље буде приказано као легитимно средство остварења циљева угњетаваних.

Познати психијатар и политички теоретичар Фанон, сматра да су Европљани најодговорнији за велики број угњетених. По њему, постоје одређени критеријуми по

⁹Ibid.

којима се могу предвидети народи који ће бити угњетавани. Ти критеријуми су националност, вера, колонизовани народи, припадници друге расе, неевропљани који су под контролом Европљана. Под угњетеним се мисли на групу над којом се врши контрола и понижење од стране јаче групе. Угњетавање се спроводи уз употребу насиља и ширење страха као потврде надмоћности угњетавача.¹⁰

Осама бин Ладен¹¹ је октобра 2001. године указао на то да насиље и понижавање које се врши над угњетаванима оправдава чинове терористичких организација: „Исламски народи су више од 80 година били ти који су угњетавани од стране Америке. За тих 80 година убијени су многи муслимани, многе светиње су нападнуте или уништене, а нико за то није одговарао. Када се исламски народ коначно освети за нанесена зла, Американци ће показати своје лицемерје и жалити за онима који су учествовали у убијању невиних муслимана и уништењу муслиманских светиња. Сви муслимани се морају ујединити у циљу освете. Време је да се стане на пут угњетавачима.“¹²

Власт која је освојена тероризмом може се задржати и одржавати искључиво насиљем и терористичким активностима, она се не може преобразити у миротворну и хуману.

Све досадашње дефиниције тероризма имају свој квалитет, али ниједна још увек није општеприхватљива. Узрок тога може бити то што многе дефиниције садрже политичке мотиве одређене од стране онога ко дефинише тероризам, или пак нису довољно убедљиве у дефинисању терористичких радњи, па се добија простор за

¹⁰Б. Милошевић, *Феноменолошка обележја тероризма као тешког облика криминалитета насиља*, (непубликовани завршни мастер рад), Правн факултет, Универзитет у Нишу, 2015, стр. 6.

¹¹Осама бин Ладен рођен је 1957. у главном граду Саудијске Арабије, Ријад, као 17. од 52 деце грађевинског магната Мухамеда бин Ладена, који је једно време био и арабијски министар за јавне радове. Осама је у Саудијској Арабији дипломирао менаџмент и економију и још као студент је, захваљујући изузетном богатству које је његова породица поседовала, помагао градњу неколико џамија у светим градовима Меки и Медини. Током студија, био је под великим утицајем свог професора, муслиманског фундаменталисте шеика Абдулаха Азама, а следио је и учење исламског писца и филозофа Мухамеда Кутуба, постајући све радикалнији у политичким ставовима. Ал Каиду је основао крајем седамдесетих година, када се и одазвао позиву на џихад против руске војне интервенције на Авганистан. Касније се претворио у највећег противника САД, па је Америка постала главни циљ напада Ал Каиде. Његова терористичка мрежа Ал Каида оптужена је за бомбашке нападе на две амбасаде САД у Африци 1998. године, у којима је погинуо 231 човек, као и напад на амерички брод у којем је у Јемени погинуло 17 америчких морнара. Бин Ладен је био инспиратор терористичких напада од 11. септембра 2001. године, када је у Њујорку, Вашингтону и Пенсилванији убијено скоро 3.000 људи, а америчка администрација кренула у бескомпромисни рат против тероризма.

¹² The Guardian, *Bin Laden`s statement*, (2001); preuzeto 07.10.2001. <https://www.theguardian.com/world/2001/oct/07/afghanistan.terrorism15>

¹³Б. Милошевић, *Op. Cit.* стр. 7.

примену двоструких стандарда и одлаже почетак дефинитивног обрачуна са тероризмом на глобалном нивоу.

Од посебног значаја је и дефинисање појма терористичке групе и дефинисање кривичних дела која су повезана са тероризмом, при чему се терористичком групом назива одређени скуп лица која имају за циљ извођење терористичких активности. Група је променљивог карактера, односно број лица које је чине може варирати од два па до десетак особа, у зависности од комплексности планираног терористичког дела, и њено постојање је одређено временом које је потребно за извршење дела. Након извршења дела група се углавном расформирује, да би њено окупљање у истом или различитом саставу било иницирано другим терористичким задатком.¹⁴

Постоје кривична дела која су повезана са тероризмом и која се појављују пре, упоредо или после извршења кривичног дела тероризма: тешке крађе, изнуде и отмице, фалсификовање докумената, регрутовање и обука за вршење нових кривичних дела тероризма, јавно подстицање на вршење нових кривичних дела тероризма (под јавним подстицањем на вршење терористичких дела се подразумевају акције подстицања и промоције кривичних дела како би се привукли нови регрути). Регрути представљају нова лица која ће учествовати у вршењу радњи које имају везе са тероризмом. Њихова обука се састоји у усвајању инструкција у вези са израдом или употребом експлозива, ватреним или неким другим оружјем, злоупотреби опасних материја, односно у усвајању различитих техника и метода које ће бити употребљене у вршењу кривичног дела тероризма.¹⁵

1.2. Дефинисање међународног тероризма

Као најбитнија одлика тероризма истиче се његов међународни карактер, односно међународна природа, због чега је конкретизовање његове дефиниције компликовано и готово немогуће. Када се говори о тероризму, он је по свом карактеру све мање унутрашњи (домаћи), и само један мали број терористичких организација може бити подведен под таквим именом. Унутрашњи, домаћи или национални тероризам укључује грађане и територију једне државе и усмерен је против матичне државе.

¹⁴С. Динић, *Заштита уставног уређења и безбедности Републике Србије – кривичноправни аспект*, (непубликована докторска дисертација), Привредна Академија, Универзитет Нови Сад, 2015, стр 100.

¹⁵Коларић Д, Нова концепција кривичних дела тероризма у КЗ РС, *Crimen*, Vol. 4, Br. 1, 2013, стр. 53.

У новијој историји је општеприхваћено да је тероризам међународног карактера, у прилог томе постоје одређене карактеристике које потврђују такав епитет: **Прва карактеристика** – да би се говорило о међународној карактеристици тероризма, неопходно је и да циљеви буду међународног карактера, а то значи да је угрожена безбедност више држава, или да планови и акције нису само у оквиру државе у којој терористи делују; **Друга карактеристика** – међународни тероризам је онда када терористи изводе акције у држави која се не води као њихова матична земља; **Трећа карактеристика** – када су чланови једне терористичке групе из различитих земаља;¹⁶

Министарство иностраних послова САД-а тероризам дефинише као међународни онда када је терористичка група састављена од грађана више земаља или када је акција изведена на територији више земаља.¹⁷

Међународни тероризам се јавља када је мета напада страна држава, као и њени грађани, поједини политички органи, државни органи, политичка структура, и друштвене групе.

У Крвичном законнику РС, у члану 391. дело међународног тероризма је описано као „дело које се састоји у отмици неког лица, вршењу другог насиља, изазивању експлозије или пожара, предузимању друге општеопасне радње или претњи употребом нуклеарног, хемијског, бактериолошког или другог сличног средства у намери да се нашкоди страни држави или међународној организацији.“¹⁸

По Радославу Гаћиновићу, међународни тероризам се може дефинисати као скуп активности препознатих у законској регулативи државе као дела за које је предвиђена казна, а која су изведена од стране појединаца или организованих група, са циљем да се нанесе штета појединцу, групи, држави, међународној заједници, чиме би се остварила одређена корист или циљ.¹⁹

Гаћиновић указује на то да се у међународним односима тероризам може класификовати као:

1. Транснационални
2. Међудржавни тероризам.

Транснационални тероризам обухвата све видове међународног тероризма чији су непосредни чиниоци недржавни субјекти, појединци и групе, који се одлучују

¹⁶ Д. Симеуновић, *Тероризам*, Београд, 2009, стр. 8.

¹⁷ Дефиниција тероризма коју је дао Стејт департмент: Претходно планирано, политички мотивисано насиље које су починили против неборбених места субнационалне групе или тајни државни агенти, углавном са намером да утичу на јавност.

¹⁸ В. Ђурђић, Д. Јовашевић, *Кривично право, посебни део*, Београд, 2006, стр. 338.

¹⁹ М. Крстић, Међународни тероризам у ери глобализације, *Култура полиса*, бр. 29, 2016, стр. 501.

за тероризам и делују убеђени у истог непријатеља. Такав тероризам је дефинисан као удар на сопствену владу или деловање против неке стране земље.

Међуржавни тероризам подразумева организовање и извођење терористичких аката једне државе против друге. Тада терористичка активност постаје средство чисте међународне политике.

Посматрајући напредак и модернизацију на светском плану, поставља се питање да ли је и раст и напредак тероризма у спрези са глобализацијом, ширењем техничке модернизације, мобилности људи, развој трговине. Када се каже глобализација, мисли се на спајање економских, политичких, друштвених и културних фактора који међусобно делују на светском плану, управо због тога што долази до феномена ширења знања, трговине, комуникација и информација. Глобализација је заслужна за мобилност људи, па самим тим и терориста, који шире своје познанство и утицај, а уједно и могућност за развој криминалних мрежа преко државних граница. Мобилност људи и појава избеглица значи и формирање нових мањина са својом културом, која може довести до нових сукоба и појаве тероризма.²⁰

1.3. Међународноправна регулатива која се односи на тероризам

Стварање свести да се тероризму најефикасније може стати на пут међусобном глобалном сарадњом држава и њених институција, и формирање адекватног нормативног оквира на глобалном нивоу за борбу против тероризма, уоквирено је доношењем различитих резолуција у овиру универзалних организација, насталих по завршетку великих ратова у прошлом веку.²¹

Наведена документа за стварање адекватног правног оквира нису наишла на довољно упоришта у пракси, па је њихово спровођење изостало.

Изучавање активности тероризма отпочело је Трећом међународном конвенцијом у Бриселу 1930. године у оквиру Пете комисије. Тада се под терористичким активностима подразумевало извршавање различитих злочина, нпр. изазивање опште опасности по живот и здравље људи и њихове имовине.

На Четвртој конференцији у Паризу, 1931. године, проширен је опсег кривичних активности које се убрајају под тероризмом. Наглашено је да свако ко изазива општу опасност по живот и здравље људи, и при том користи различите експлозивне направе

²⁰ Z. Ekkart, *Globalization and terrorism*, Немачка, 2011, стр. 153-156.

²¹ С. Кнежевић, *Op. Cit.*, стр. 278.

као што су бомбе, мине, ватрено оружје, пожар, свако ко изазове или покуша да изазове епидемију, свако ко омета јавне службе у свом деловању, биће кажњен за кривично дело тероризма.

После атентата на Југословенског краља Александра I и Луиса Бортхона, министра спољних послова Француске у Марсељу 9. октобра 1934. године долази до експанзије антитерористичких активности. Атентат је био разлог израде међународне конвенције о тероризму у **Друштву народа**.

На заседању Савета Друштва народа 10. октобра 1934. године донета је резолуција која је осудила атентат у Марсељу а након чега је одредила обавезу држава да не потпомажу и не толеришу на својој територији никакве терористичке активности.

У резолуцији се помиње оснивање Комитета стручњака од 11 чланова чија ће дужност бити израда преднацрта међународне конвенције о сузбијању тероризма. Први састанак Комисије одржан је маја 1935., затим јануара 1936. године када је и донета Резолуција у којој је наглашено да је дужност сваке државе суздржавање од било каквог уплитања у политички живот друге земље.

Међународном конвенцијом из 1937. године, сазваном од стране Савета Друштва народа, уз учешће 35 држава, усвојене су две конвенције. Прва, која је осуђивала тероризам, потписана је од стране 24 државе, а друга, о формирању Међународног кривичног суда за суђење извршиоцима терористичких дела, потписана је од стране 13 држава. Обе конвенције нису ступиле на снагу јер нису ратификоване.²²

Конвенције нису спроведене у пракси због недовољно јасног дефинисања самог појма тероризма, као и због неодлучности великих сила да поверују у предност колективне безбедности.

Након Другог светског рата, УН су појачале напоре за решавање проблема међународног тероризма. Решење је донето у виду израде Нацрта кодекса злочина против мира и безбедности човечанства.²³

Донет је низ конвенција међу којима су:

Конвенција о кривичним делима и неким другим актима извршеним у ваздухопловима – конвенција је донета у Токију, 14. септембра 1963. године.

²² Д. Јаковљевић, *Тероризам с гледишта кривичног права*, Београд, 1997, стр. 73.

²³ Р. Гафиновић., *Тероризам – изазов науке и политике, Зборник радова Супротстављање тероризму-међународни стандарди и правна регулатива*, Висока школа унутрашњих послова у Бања Луци, 2011, стр 33-34.

Конвенцијом је правно уређена област оних кривичних дела која су извршена у ваздушном саобраћају.²⁴;

Конвенција о сузбијању незаконите отмице ваздухоплова – донета у Хагу, 1970. године. Њоме је дефинисано кривично дело отмице авиона, као деликт међународног права.;

Америчка конвенција о тероризму – донета у Вашингтону 1971. године. Конвенција предвиђа кажњавање терористичких активности, које се испољавају у облику злочина против лица од међународног значаја.;

Конвенција о спречавању и кажњавању кривичних дела против лица под међународном заштитом, укључујући дипломатске агенте – конвенција је донета 1937. године. Конвенцијом су дефинисана кривична дела узимања талаца. Овакав вид кривичног дела постоји када неко отме или задржава таоце, са претњама по њихов живот, а са циљем да оствари одређене захтеве од државе, међународне заједнице или физичких и правних лица. Остваривање терористичких захтева представља услов за ослобађање талаца.²⁵;

Међународна конвенција против узимања талаца - донета у Њујорку, 1979. године. Конвенција инкриминише узимање талаца, независно од разлога, из којих је извршено.;

Европска конвенција о сузбијању тероризма – донета у Стразбуру, 1977. године. Конвенција допушта државама да одбију изручење осумњичених терориста, уколико сматрају да је изручење мотивисано верским, националним, расним, или политичким разлозима.;

Међународна конвенција о сузбијању тероризма - донета у Њујорку, 1979. године. Конвенција захтева предузимање мера усмерених за сузбијање директног или индиректног финансирања тероризма.

Међународна конвенција о спречавању аката нуклеарног тероризма - донета у Њујорку, 2005. године. Конвенцијом се, поред извршења кривичног дела уз примену оружја за масовно уништавање, санкционише и претња употребом нуклеарног оружја, као и покушај његове употребе, и сви облици саучесништва у извршењу овог кривичног дела.

Сагласно Међународној конвенцији о спречавању аката нуклеарног тероризма, свако лице чини кривично дело тероризма ако: поседује радиоактивни материјал,

²⁴ С. Кнежевић, *Op. Cit.*, стр 278.

²⁵ *Ibid.*, стр 278-279.

израђује или поседује уређај, са намером да проузрокује смрт или тешку телесну повреду, оштећење имовине или животне средине или ако на било који начин користи радиоактивни материјал или уређај, односно ако користи или оштећује нуклеарне објекте, на начин да се тиме ослобађа радиоактивни материјал.

Савет безбедности УН је 28.09.2001. године донео резолуцију под бројем **1237** према којој све државе треба да сарађују у борби против тероризма.

Савет ЕУ је 13. јуна 2002. године усвојио **Оквирну одлуку о борби против тероризма**. Циљ Оквирне одлуке је да се створи темељ за заједничка законска решења држава у борби против тероризма. Оквирна одлука је заснована на принципима солидарности, равноправности, поштовању достојанства људи и поштовању основних људских права. Тероризам настоји да крши све принципе на којима је заснована Оквирна одлука, па је дефинисање кривичног дела тероризма и других повезаних кривичних дела са тероризмом приоритет за успешну борбу држава чланица.²⁶

Циљ Оквирне одлуке Савета ЕУ је да све државе чланице ускладе своја законска акта. Савет ЕУ је државама чланицама препустио могућност да саме одаберу најефикаснију стратегију за борбу против тероризма.

Оквирном одлуком Савета ЕУ, истакнуто је да казне треба да буде једнаке тежини учињеног дела. За учествовање у терористичкој групи предвиђена је казна не мања од осам година, док је за вођу терористичке групе предвиђена максимална казна, не мања од петнаест година затвора. Уколико је извршено неко друго кривично дело, а може бити повезано са терористичким актом, предвиђено је да казне буду строжије од казни које су предвиђене за такво дело када није повезано са тероризмом.

Из горе наведеног опсега казни, могуће је разликовати три нивоа прописаних казни. Први ниво представља **најтежи ниво**, предвиђен за вође терористичке групе, **блажи облик** казни је предвиђен за учествовање или припадање терористичкој групи а **најблажи ниво** казни је предвиђен за сва остала кривична дела која могу допринети извршењу неког терористичког акта. Уколико неко од вођи, организатора или учесника терористичког дела одлучи на сарадњу са антитерористичким органима, и тиме ода неке информације од значаја, односно информације које ће довести до спречавања или ублажавања терористичког чина, идентификације или хапшења осталих чланова групе, казне могу бити ублажене у односу на законски предвиђено трајање.

²⁶ Д. Коларић, Оп. Cit., стр 51.

Желећи да ојача борбу против тероризма Савет Европе доноси *Протокол о изменама Европске Конвенције о сузбијању тероризма*. Протокол којим је измењена Стразбуршка Конвенција усвојен је 2003. године.

Друга група експерата осмислила је нови инструмент у борби против тероризма, *Конвенцију Савета Европе о спречавању тероризма*. Она је усвојена је у Варшави 16. маја 2005. године а ступила је на снагу 1. јуна 2007. године. Ова „нова” Конвенција је усвојена ради повећања ефикасности постојећих међународних инструмената. Она има за циљ ојачавање напора држава чланица у спречавању тероризма и поставља два начина за постизање овог циља. *Првим* начином су инкриминисана одређена понашања: јавно подстицање на тероризам, регрутовање и обука за тероризам. *Другим* начином се акценат ставља на оснаживање превентивних мера на националном и међународном нивоу (модификација постојећих прописа о екстрадицији и узајамној помоћи).

За имплементацију у национално кривично законодавство од посебног значаја су одредбе из чланова 5-7 Конвенције (јавно подстицање на вршење терористичког дела, регрутовање за тероризам и обука за тероризам).

Јавно подстицање на вршење кривичног дела тероризма се врши промоцијом, достављањем или ширењем информација у јавности, са циљем позивања на вршење терористичких дела. Такви поступци, када се може јавити опасност да се изврши неко од терористичких дела због јавног подстицања је дефинисано у члану 5. Конвенције.

Конвенција тражи од држава потписница да у свом законодавству дефинишу као кривично дело и *регрутовање за тероризам*, односно проналазак и „запошљавање“ нових лица која ће се бавити тероризмом. Чланом 6. Конвенције је регрутовање за тероризам дефинисано као врбовање неког лица да учествује у вршењу кривичног дела тероризма и да постане члан терористичке групе како би на неки начин допринео тој групи у вршењу терористичких аката. Врбовање се може извести на више начина (путем директног контакта, преко интернета и различитих друштвених мрежа...). Кривично дело регрутовања за тероризам постоји и када регрутовање није успешно, односно када извршилац није убедио особу да буде члан терористичке групе, што је дефинисано и Конвенцијом.

Обука терориста се састоји од показних вежби за употребу или израду експлозива, ватреног или неког другог оружја, употребу штетних и опасних материја

или увежбавање тактике и метода које утичу на ефикасно извршење терористичког акта.²⁷

Обука чланова терористичких организација подразумева детаљно учење технике за вршење неких од терористички дела, и та обука се састоји не само од упознавања са средствима вршења терористичких аката (експлозив, бомбе, мине, ракетне бомбе, ватрено оружје...) већ и на обуку за вршење шпијунских активности како би се прикупиле информације о лицима и објектима који су од релевантног значаја за ефикасно извршење терористичког акта. Терористи преузимају активности које у демократским и нормалним условима врше полиције или друге сличне државне организације. Прави пример озбиљности, организације и свеобухватне обуке чланова терористичке организације представља терористичка организација Al Caida која своје чланове не учи само о оружју, тактици, методама, већ их учи и едукује и из области исламског права и цихада.²⁸

У члановима 5. до 7. Конвенције Савета Европе за спречавање тероризма, наведено је да кривично дело тероризма може бити дефинисано као кривично дело тероризма иако само дело тероризма није стварно учињено.²⁹

Да би борба против тероризма била успешна неопходна је ефикасна међународна полицијска сарадња, чему у прилог иде велики број одржаних конвенција и састанака, чиме се настоји стварање минималних услова да државе не посматрају проблем тероризма само из личних интереса.

1.4. Проблеми имплементирања међународних правних аката за сузбијање тероризма

Као што је већ речено у претходном поглављу, међународна документа нису нашла довољно подршке у пракси за њихову имплементацију.

Заједничка одлика свих међународних кривичних дела тероризма јесте „елемент иностраности“. Када се каже „елемент иностраности“ подразумева се да је одређено кривично дело извршено у једној земљи а последице тог дела су видљиве у другој земљи, да су жртве тероризма страни грађани, да је логистички и плански део извршен

²⁷ Д. Коларић, *Op. Cit.*, стр 54.

²⁸ В. Кривокапић, Тероризам као облик организованог криминалитета и мере супростављања, *Часопис Безбедност* бр. 05/02, стр. 4.

²⁹ Д. Коларић, *Op. Cit.*, стр 54-55.

у другој земљи, да су извршиоци терористичког акта након терористичког дела побегли у иностранство итд. Елемент иностраности не значи и аутоматско укључење свих држава које су погођене терористичким актом у борбу против тероризма.³⁰

Неадекватне и непрецизне дефиниције појединих кривичних дела дефинисаних у међународним антитерористичким конвенцијама и резолуцијама представљају огроман проблем у сузбијању ових акта. Проблем се огледа у непрецизно одређеним мотивима и починиоцима кривичног дела и у делима која имају политички, али не и терористички мотив. Крајњи резултат ових нејасноћа представљају терористичка дела која су дефинисана као криминалне радње, и обратно, криминална дела која су одређена као терористичка.³¹

Као велики проблем донетих конвенција представља проблем изручења учиниоца (екстрадиција)³² држави која га терети за кривично дело због тога што државе које су потписнице конвенције могу искористити своје право да по својој оцени, а све у законским оквирима (Дискреционо право), искористе могућност чувања права азила, не изврше екстрадицију, и тиме испослују повољније исходе по своју државу и грађане. Дискреционим правом се разматра одлука о извршењу екстрадиције или не.³³

Услед слабог притиска држава потписница антитерористичких конвенција на Организацију Уједињених Нација за оснивање међународног суда за суђење извршиоцима терористичких дела, и препуштањем суђења и инкриминисања терористички дела у надлежност држава одакле потичу терористи, створена је могућност да поједина кривична дела тероризма и њихови извршитељи остану некажњени, уколико те државе у томе виде свој интерес.³⁴

Да би донети закључци међународних правних антитерористичких аката били извршени у потпуности, потребно је тачно одредити које активности има свака појединачна држава у борби против међународног тероризма.

Велики број донесених међународних правних аката и одлука су настали након извршених терористички акција, и управо због тога, фокус тих аката су биле последице, а не разлози и мотиви за извршење терористичких дела. Узрок таквог погледа на

³⁰ Р. Гађиновић, *Op. Cit.*, стр. 35.

³¹ *Ibid.*

³² Под појмом Екстрадиција се сматра издавање, предаја; издавање кривца, под чим се сматракоје да власт једне државе предаје властима друге државе извесно лице ради вођења кривичног поступка против њега или ради извршења казне над њим.

³³ Р. Гађиновић, *Op. Cit.*, стр. 36.

³⁴ Р. Гађиновић, *Op. Cit.*, стр. 36.

терористичко дело довео је и до погрешних превентивних и касније репресивних мера од стране надлежних служби.

Ширење тероризма и његова јачина су стални процес те је забрињавајуће да упркос многим антитерористичким правним документима, број терористичких напада у свету је у порасту, док је број откривених или спречених (ухапшених) терориста остао на малом нивоу.

Нормативни оквир за спречавање тероризма претрпео је одређене критике:

Прва критика је везана за проблем који се јавља код дефинисања предмета и обима тероризма и терористичких радњи.

Уједињене Нације су биле одлучне за израду адекватне дефиниције тероризма, али је појава оправданог политичког насиља и легитимитета насиља спречила израду адекватне дефиниције.

Друга критика се односи на то да конвенције дају предност неким државним службама и не омогућавају јурисдикцију³⁵. Уколико одређена држава донесе одлуку да не жели да изручи правосудним органима појединце или групе оптужене за кривична дела у другој држави, неће имати стварне последице. Држава која тражи починиоце такође не може много тога учинити.

Трећа критика је везана за велику количину самосталности које су конвенције дале државама при употреби и примени неких одлука.

Четврта критика је везана за недостатак Конвенција у погледу дефинисања казни и процесуирању починиоца тероризма, чиме се могу, у недемократским земљама, злоупотребити антитерористичке конвенције. Злоупотреба Конвенција је углавном усмерена на политичке противнике тренутне власти.³⁶

Међународноправна антитерористичка документа нису донела очекиване ефекте. Уместо смањења терористичких активности, може се са правом рећи да је тероризам у јачању и експанзији. У прилог томе иде и најбруталнији терористички акт у новијој историји, напад на амерички пословни центар 11. септембар 2001. године.³⁷

³⁵Јурисдикција: право суђења, надлежност суда;област јавног суда, делокруг суда.

³⁶ Р. Гађиновић, Ор. Cit., стр. 37.

³⁷ В. Јованић, Г. Васић, Тероризам – изазов науке и политике, *Зборник радова Супротстављање тероризму- међународни стандарди и правна регулатива*, Висока школа унутрашњих послова у Бања Луци, 2011, стр 505.

Јачина и експанзија тероризма указују да борба против тероризма у наредном периоду неће бити нимало лака, и да је од великог значаја легитимитет донетог међународног правног оквира и придавање већег значаја задовољењу правде.

2. АНТИТЕРОРИСТИЧКЕ МЕТОДЕ У САВРЕМЕНИМ УСЛОВИМА

За остваривање политичких циљева на унутрашњем плану крајем прошлог века су коришћене другачије методе од данашњих метода политичког насиља. Политичко насиље у прошлости је било спорадично и мање бруталније од метода које су данас у спрези са организованим криминалитетом и са терористичким активностима.³⁸

Заједно са ексалацијом тероризма, јављају се и озбиљније превентивне и репресивне мере за његово ефикасно сузбијање, и то не само на нивоу појединачних држава већ и на међународном и глобалном нивоу, али упркос томе ефекти тероризма не само да се смањују, већ се број жртава овог вида криминалног деловања константно се повећава.

Методе које примењују терористи могу бити различите: заседе; оружани напади на националне превентивне и репресивне инситуције; убацивање оружаних група на територију страних држава ради извршења атентата, диверзија; отмице авиона, бродова, возова; киднаповање и узимање талаца ради откупнине или изнуђивање политичких и других уступака, бомбашки напади... Полазећи од таквих метода, међународно право осуђује сваки акт тероризма и забрањује га као методу политичке борбе.

Јачање и ескалација унутрашњег и међународног тероризма навела је многе земље да приступе адекватном и озбиљном приступу изради стратегије за спречавање терористичких активности. За израду стратегије је потребно комбиновање законодавних полицијских средстава и закона на националном и светском плану.³⁹

Резултат тих напора била је Министарска конференција о тероризму из 1996. године у Паризу, на којој је усвојен план од 25 тачака за борбу против тероризма. Планом су предвиђена три нивоа сарадње са циљем борбе против тероризма:

³⁸Љ. Стајић, *Op. Cit.*, стр. 267.

³⁹Љ. Стајић, *Op. Cit.*, стр. 278.

Основни ниво, који чине билатерални споразуми земаља о размени информација о тероризму и терористима и методама антитерористичке борбе;

Регионални или континентални ниво, под којим се подразумевају делатности институција које имају регионални или континентални значај, као што су Савет Европе, Европска унија, ОЕБС, Организација америчких држава, Организација афричког јединства, Организација земаља југоисточне Азије..;

Мултилатерални ниво – ОУН, Интерпол, НАТО (специјални комитет за борбу против тероризма) итд.

Министарска конвенција из 1996. укључује мере које подразумевају листу закона и прописа о производњи, трговини и транспорту ватреног оружја, експлозија и других направа, измену антитерористичких закона неких држава, приступ међународним конвенцијама и протоколима о спречавању тероризма, постизање међународне сарадње код истрага, изручивања, прикупљања доказа о терористичким активностима, ратификовање Конвенције о биолошком оружју, као и листу мера за спречавање финансирања било каквих видова тероризма.

На први поглед, увођење поменутих мера допринело је општем смањењу терористичких активности. Те исте године број терористичких напада у свету био је најнижи у протеклих неколико деценија, али је број жртава напада терориста знатно порастао. Те године забележено је преко 3000 смртних случајева, што указује да је тероризам постао бруталнији, са малим обраћањем пажње цивиле и објекте напада. Стиче се утисак да је медијска промоција заузела примарно место, чиме су анулиране многе превентивне и репресивне антитерористичке активности.

Када се говори о полицијским средствима, мисли се на бројне различите полицијске организационе мере на националном нивоу, побољшање кадровских и техничких услова за сузбијање тероризма, обезбеђење специјализација и боље сарадње, креирање специјалних одељења чији су фокус терористичке активности.

Горе поменуте полицијске мере су давале позитивне резултате, али је проблем тај што терористи често мењају планове и опредељују се за мање упадљиве и не тако високе циљеве. На пример, уместо великог терористичког акта као што је онај из 1970. године на Олимпијади у Минхену, 1996. године терористи су извели напад у олимпијском селу, у Атланти. Сличан пример је да сада уместо отмица страних дипломата, или службеника државе, терористи отимају туристе, раднике у страним земљама, обичне људе којима је једино заједничко то што су странци у одређеној држави.

Велики значај у сузбијању тероризма има формирање антитерористичких тимова у оквиру полицијских и војних формација, њихово усавршавање и оспособљавање за све видове антитерористичких активности.

Неизмеран је значај *Интерпола* као Међународне организације за борбу против тероризма, који је максимално ангажован на овом пољу. Усвојене су бројне резолуције које се односе на кривична дела која су повезана са тероризмом и све више се инсистира на јачању полицијске сарадње између држава у борби против тероризма, пре свега у оквиру земаља Европе, али и у оквиру неевропских земаља.

Упркос бројним активностима, национални и међународни тероризам и даље опстаје поткопавајући и рушећи сав напор на плану антитероризма.

2.1. Појам антитероризма

Постоје различита тумачења активности која се назива **антитероризам**, па је по неким тумачењима антитероризам скуп одбрамбених мера које се предузимају у заштити лица и имовине, или познавање терористичких активности и корака како би се евентуални напад предупредио. Овај термин се односи на **дефанзивне мере** заштите од тероризма (борба против тероризма на својој територији).

Антитероризам се састоји од одбрамбених мера и поступака, примене мера безбедности и поштовања законитости у одбрани објеката (извиђања, осматрања и обезбеђење обавештајних података, укључујући и подизање безбедносне културе грађана), како би правовремено упозорили на опасност и схватили опасност од тероризма, ради подизања општег нивоа заштите појединаца и имовине од терористичких активности.

Једном речју, антитероризам обједињује све конкретне мере и поступке које примењују државне институције и међународне организације у борби против тероризма. Антитерористичке активности се огледају у усклађивању превентивног, репресивног и борбеног деловања антитерористичких структура државе уз примену свих међународно-правних аката.

Основна активност антитерористичког деловања јесте елиминација терористичке активности као масовне појаве. Антитерористичким деловањем треба сачувати националне вредности, односно тим деловањем је потребно стећи или

остварити такве вредности. Антитерористичко деловање се остварује од тренутка када се открије терористичка активност па све до његовог елиминисања.⁴⁰

Да би се антитерористичке активности могле спровести и да би имале своју форму и садржај, потребно је остварити следеће услове:

- просторна организација: распоред неопходних делова надлежних државних институција и специјализованих елемената система државе, које морају да обезбеде правовременост и континуитет антитерористичких активности;
- Тачна и правовремена информација;
- структурна организација: посебно састављене групе које служе за решавање одређене врсте проблема и послова значајних за ефикасну реализацију антитерористичке акције;
- функционална организација: скуп активности којима се реализују задаци у оквиру постављеног циља антитерористичке активности;
- оспособљеност надлежних органа и специјализованих јединица за антитерористичка дејства;
- морал;

⁴⁰ Р. Гаћиновић, Ор. Сит., стр. 31.

3. МЕЂУНАРОДНА ОРГАНИЗАЦИЈА КРИМИНАЛИСТИЧКЕ ПОЛИЦИЈЕ ИНТЕРПОЛ И ЊЕГОВА УЛОГА У СУЗБИЈАЊУ ТЕРОРИЗМА

Криминалитет као глобална појава погађа целокупну светску заједницу, те је за његово сузбијање потребно ангажовати и ускладити рад целокупне међународне заједнице и свих институција за одбрану и безбедност које су под њеним патронатом.⁴¹

У почетку рада Интерпола, кривична дела из области тероризма, ратних злочина и кршења норми међународног хуманитарног и ратног права нису била у фокусу ове организације. Касније, од периода одбијања бављења овим кривичним делима, почињу са делимичним ангажовањем у сфери борбе против горе поменутих кривичних дела, да би у новијој историји Интерпол заузео примат и прво место у борби против свих кривичних дела којима се организација данас бави.

Након терористичког напада у Америци, 2001. године, Интерпол је донео нове резолуције и тактике како би се у будућности спречили овакви терористички напади. Интерпол је поменути напад осудио и квалификовао га као злочин против човечности. Након овог напада Интерпол је много више пажње посветио спречавању финансирања терористичких организација, сматрајући да број, озбиљност и организованост напада управо полазе од количине новца којим терористичке организације располажу. Један од начина за спречавање оваквих напада јесте и нов систем комуникације, по коме свака полицијска агенција има увид у листу информација о најстраженијим терористима.⁴²

Новим комуникационим системом Интерпол је сакупио огромну базу информација о појединцима, међународним бегунцима али и појединцима који су осумњичени за терористичке активности. Претрага ових база података је знатно олакшана тиме што су базе мултикарактерне и податке је могуће добити на више језика и то у најкраћем могућем року. Такође, Интерпол поседује и велику базу отисака прстију и ознака са места злочина, чиме се додатно појачава борба против терориста. Интерполова база отисака прстију тренутно има више од 172.600 комплета отисака и ознака с места злочина из 174 земље.⁴³

Интерпол, поред наведених активности сузбијања тероризма, пружа и читаву палету различитих видова подршке државама чланицама чиме потврђује да је лидер у борби против свих облика терористичких активности.

⁴¹М. Крстић, *Op. Cit.*, стр 28-29.

⁴²М. Крстић, *Op. Cit.*, стр. 320.

⁴³Ж. Никач, *Транснационална сарадња у борби против криминалитета*, Београд, 2003, стр. 181-183.

Кључни фактори у активностима супротстављања тероризму су функционална организација и ефикасно управљање базом података које издвајају Интерпол од националних структура за борбу против тероризма.

Интерпол у свом раду сакупља информације и обавештења, врши провере преко евиденција и комуникационих система, прикупља изјаве одређених особа, врши лишавање слободе, размењује корисне информације између националних бироа, односно, укратко, врши репресивне мере којим се сузбијају криминалне активности.⁴⁴

Први конгрес криминалистичких полиција уз учешће полицајаца и правника из четрнаест европских земаља, одржан је 1914. године у Монаку. На конгресу је презентована идеја за формирање евиденције међународних криминалаца и олакшавање поступака за њихову екстрадицију. Скоро деценија је била потребна да прође да би се одржао други конгрес криминалистичких полиција. Конгрес је одржан 1923. године у Бечу. Тада је формирана Међународна комисија криминалистичких полиција. Исте године, у Бечу, Међународна комисија криминалистичке полиције је донела свој први статут, који је функционисао на тлу Европе све до избијања Другог светског рата. Након завршетка рата, 1946. године у Бриселу долази до обнављања рада Међународне комисије криминалистичке полиције и до узајамне међународне сарадње полиција. Обнављањем рада Међународне комисије криминалистичких полиција усвојен је нов статут и седиште је пребачено у Париз. Статутом је промењено име Међународне комисије криминалистичких полиција у Интерпол. У наредном периоду долази до значајног повећања чланица Интерпола.⁴⁵

Римска конференција и Санктпетербуршки протокол представљају прве кораке ка модерној међународној полицијској сарадњи, пре него што је Интерпол добио данашњи институционални оквир, и постао синоним међународне полицијске сарадње и синоним институције за борбу против тероризма.

Када је реч о остваривању улоге у спречавању тероризма од стране међународне полицијске организације Интерпола, неопходно је да за извршена кривична дела тероризма постоји елемент иностраности. Интерпол нема утицај на извршење екстрадиције. Питање предузимања мера против терориста остаје у надлежности сваке државе чланице, која на основу својих прописа и правила доноси одлуку о томе да ли

⁴⁴ М. Жарковић, В. Кривокапић, Б. Симоновић, *Криминалистика - тактика*, Београд, 2003, стр. 40.

⁴⁵ М. Крстић, *Op. Cit.*, стр. 30.

ће другим државама преко Интерпола доставити податке о терористима и о мерама које ће спровести против терориста који више нису на њеном шростору.⁴⁶

3.1. Стратегија Интепола у односу на тероризам

Након 1946. године, Интерпол коначно преузима примат над активностима противтерористичке борбе, а највећи раст и схватање тероризма као међународног проблема дешава се почетком 70-их година прошлог века када, услед преклапања терористичких активности са другим криминалним радњама, Интерпол мења своје дотадашње активности на пољу борбе против тероризма, и узима веће учешће у његовом сузбијању.

Приликом ангажовања Интерпола у антитерористичкој борби, полази се од следећих начела:

- Превенција нема алтернативу (не постоје ограничења или уступци када је у питању превентивни рад);
- За ангажовање Интерпола узимају се у обзир кривична дела, а не политички аспекти одређени од стране владајуће структуре држава;
- Рад интерпола зависи од међународног права;
- Место извршења кривичног дела одређује став Интерпола;⁴⁷

Савремен начин борбе Интерпола против терористичког деловања захтевао је измењен приступ и мењање термина који су били у употреби за дефинисање криминалних активности које се данас могу назвати једном речју - тероризам.

Од ситуације у прошлости у којој је упркос подржавању спречавања тероризма и залагању за борбу против тероризма, са једне стране, и непристрасности и искључења у активној борби против тероризма, са друге стране, у модерној историји Интерпола, и са применом модерне стратегије решавања проблема тероризма, незамисливо је искључити Интерпол као кључни фактор за борбу против тероризма на највишем нивоу.

Када се говори о кључном елементу за ангажовање Интерпола узима се место извршења тероризма. Користећи се предикцијом, највећу шансу за појаву тероризма представљају земље у којима су на снази унутрашњи или међународни сукоби.

⁴⁶М. Крстић, *Op. Cit.*, стр. 33.

⁴⁷Ж. Никач, *Op. Cit.*, стр. 181-183.

Интерполове налоге за хапшење државни органи могу користити, али нису у обавези да изврше те налоге.⁴⁸

Протеком времена, међународна заједница је схватила да је тероризам опасна претња која је у сталном развоју, и да не постоји земља која може рећи да је апсолутно безбедна и сигурна да се тероризам неће десити у њој. Са таквим схватањем, међународна заједница је захтевала од Интерпола још веће ангажовање на пољу употребе информација од значаја за сузбијање тероризма, као и на пољу конкретних репресивних акција сузбијања тероризма.

Да би Интерпол ефикасно остварио своје антитерористичке активности, потребно је било превазићи бројне препреке. Под препрекама мисли се на питање државног суверенитета, његовог ограничења у корист међународне заједнице или неких од држава чланица, препреке у виду финансијских ограничења, географски фактори, проблем са усаглашеношћу полицијских и правних норми и стандарда, корупција у државним органима.

Када се сагледају све наведене препреке и проблеми, на први поглед се може закључити да је утицај Интерпола на спречавање терористичких активности минималан. Међу највећим ограничењима и препрекама за његово ефикасно деловање јављају се проблеми географског одређења, неконтролисаних граничних прелаза и културне и језичке баријере.

Да би Интерпол успешно превазишао горе наведене препреке и проблеме потребно је доношење одређених споразума и правних иницијатива у земљама чланицама.

Интерпол ће учествовати у антитерористичком деловању у зависности од места вршења терористичког акта. Под местом извршења се мисли на земљу или регион где постоји конфликт који се може проширити ван граница те земље или региона. Један од проблема који је повезан са местом извршења представља разлика између терористичког акта и такозване ослободилачке борбе. Пример тога јесте тумачење поводом мароканских потерница за лидерима Фронта Полисарио⁴⁹ 1976. године. У Резолуцији Генералне скупштине Интерпола бр. 7/1984 описана је разлика између тероризма и ослободилачке борбе.⁵⁰

⁴⁸К. Хармон, *Terorizam danas*, Загреб, 2002, стр. 268-269.

⁴⁹ Фронт Полисарио је национални ослободилачки покрет чији је циљ био ослобађање Западне Сахаре од окупације Марока. Овај покрет је признат 1979. године од стране УН-а.

⁵⁰С. Нешковић, *Интерпол и савремени тероризам, Безбедност*, Београд, 2005, Бр. 2, Vol. 47, стр. 215.

Некадашњи директор Интерпола Нобле указао је на још једну препреку и још један нереални циљ Интерпола, а то је постојање глобално прихваћеног налога за хапшење. Такође, указано је да Интерпол нема „заштићени систем информација које се тичу тероризма“.

Упркос проблемима, Интерпол је данас један од најпоузданијих организација за антитерористичку борбу. Овакав статус је добијен сталном борбом у последњих двадесетак година. Међутим, и поред поузданости Интерпола, постоји страх од злоупотребе информација и информација које представљају тајну. Такав случај се догодио 1990. године када је Интерпол наводно задржао информације о вођи Палестинске гериле који је прелетео изнад Француске ради хитне медицинске помоћи.⁵¹

Да би Интерпол одржао статус најзначајније организације за борбу против тероризма одржане су бројне међународне конвенције на којима су разматране различите стратегије и модалитети антитерористичке и међународне полицијске сарадње. Заједнички став учесника конвенција је да најефикаснији вид међународне полицијске сарадње представљају везе и комуникације које се свакодневно, неформално одвијају између полиције и обавештајских служби.

Интерпол је након терористичког напада на САД 2001. године издао резолуцију АГ-200-РЕС-05 којом се осуђује напад и означава га као злочин против човечности. Након тога Интерпол уводи нове начине борбе против тероризма и даје акценат контроли спречавања финансирања терористичких активности због показатеља да је новац битан чинилац за започињање кривичног дела тероризма.

Стратегија Интерпола дефинише пет токова акција када ће Интерпол помоћи земљама чланицама:

1. *Идентификација*: Препознавање припадника познатих транснационалних терористичких група и њихових помагача;
2. *Путовања и мобилност*: Унапређење сигурности граница и смањење прекограничног кретања терориста и њихових повезаних организација и идентификовање и ометање мрежа које им олакшавају путовање;
3. *Присутност на интернет мрежи*: Спречавање и сузбијање експлоатација интернет простора у терористичке сврхе. Интензивирање напора на идентификацији и откривању злоупотребе сајбер простора.

⁵¹М. Крстић, *Op. Cit.*, стр. 35.

4. *Оружје и материјали*: Идентификација, праћење и пресретање илегалне трговине конвенционалним оружјем (ватрено оружје и експлозив) и неконвенционалним материјалима (хемијски, биолошки, радиолошки и нуклеарни) неопходним за терористичке активности;
5. *Финансије*: Трагање и ометање финансијских токова за финансирање терористичких активности;

Слика бр. 1 Пет токова акција Интерпола⁵²

Да би Интерпол започео акцију борбе против терористичког дела од пресудног значаја је препознавање кривичног аспекта одређеног дела, не узимајући у обзир верску, расну или политичку конотацију тог дела. Овакав став је дефинисан у Интерполовој Резолуцији бр. 6/1984 где је одређено да је политички карактер неког дела у надлежности те државе и у њеном домаћем законодавству.

3.2. Активности Интерпола у сузбијању тероризма

Улога Интерпола у спречавању терористичких дела, кривичног одређења терористичког дела, поштовању независности чланица организације, поштовању правних одредби међународног права и значају места извршења терористичког акта, је неизмерна. Да би Интерпол остварио своју улогу спречавања терористичких дела,

⁵² Илустрација преузета са интернет странице <https://www.un.org/en/counterterrorism/>

потребно је, када је могуће спречити терористичку акцију, не применити члан 3 статута Интерпола, по коме је забрањена било каква активност или интервенција у питањима или случајевима који имају политичку, војну, верску или расну конотацију.⁵³

„Сарадња држава на превентивном плану се састоји из следећих докумената:

- Конвенција о узимању талаца;
- Конвенција о спречавању аката против међународно заштићених категорија;
- Конвенција о сузбијању аката против безбедности цивилног ваздухопловства;
- Конвенција о сузбијању отмица ваздухоплова.”⁵⁴

Да би Интерпол деловао неопходно је кривично одређење терористичког дела, односно постојање *кривичног аспекта* тог дела. Интерпол не разматра политичке или идеолошке узроке злочина, већ се у разматрање узима само постојање или непостојање елемената кривичног дела терорима.

Сама активност Интерпола у борби против тероризма не огледа се у директном хапшењу лица која су извршила терористичко дело, већ у пружању логистичке подршке државама чланица, користећи организацијске ресурсе и везе, како би држава у којој је извршено дело тероризма извршила акцију лишавања слободе извршиоца.

Интерпол пружа логистичку подршку чланицама, која се састоји из:

- сигурносне комуникационе мреже
- база података које садрже профиле терориста
- база ДНК и отикака прстију
- стручних истраживања везаних за прање новца
- ресурсима за истраживање и одговарајућим пројектима
- пружањем практичних искустава
- обезбеђивање адекватне комуникације између полиција у свету.

Сигурносне комуникационе мреже (I-24/7) пружају могућност сигурне комуникације између држава чланица Интерпола и могућност сталног приступа Интерполовој бази података. Коришћењем Сигурне комуникационе мреже државе чланице могу безбедно размењивати податке и имати приступ Интерполовој бази терориста. Помоћу ове мреже се издају тзв. „**црвене књиге**” које служе за издавање

⁵³Политичка клаузула којом је строго забрањена било каква активност или интервенција у питањима и случајевима која имају политичку, војну, верску или расну позадину.

⁵⁴Б. Бабовић, *Полиција у светском поретку*, Београд, 1997, стр. 224.

хапшења сумњивих лица у целом свету, за спречавање међународних путовања и кретање новца чланова терористичких група и поседовање оружја. Постоје и „*наранџасте књиге*“⁵⁵ које указују на кривична дела пролиферације оружја или на савремене моделе тероризма, „*плаве књиге*“ које служе за праћење појединаца који се могу повезати са криминалом, „*зелене књиге*“ упозорења и подаци о тешким криминалцима, „*жуте књиге*“ о несталим лицима, „*црне књиге*“ о идентификовану преминулих (лешева), „*Интерполове посебне књиге*“ о индивидуама које су повезане са Ал Каидом и Талибанима, и особе којима је „замрзнута“ имовина и забрањено путовање.

Слика бр. 2 Интерполова сигурносна комуникациона мрежа I-24/7⁵⁶

Базе података су основа у борби против међународног тероризма. То су огромне базе, које садрже податке о именима осумњичених терориста (око 10.600

⁵⁵Наранџаста ознака је новина у Интерполовом систему означавања. За разлику од других Интерполових ознака које се односе на појединце, наранџаста ознака служи као упозорење за криминалистичке службе и људе из безбедности о опасностима које уобичајено не би открили. Бомба пакети, прерушено оружје, информације које се односе на биолошку или хемијску и нуклеарну опасност су укључени у овај систем означавања.

⁵⁶ Илустрација преузета са интернет странице <https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/>

имена), међународних бегунаца, отиске прстију (преко 48.000 комплета отисака), ДНК терориста (преко 56.000 отисака), податке о ватреним оружјима, фалсификованим, украденим или изгубљеним путним документима (око 12 милиона података), слике сексуалних злостављача деце, подаци о украденим уметничким делима, подаци о украденим моторним возилима.

Користећи *I-24/7*, сигурносне комуникационе мреже, свим чланицама Интерпола су доступне базе података. Одговор на захтев за коришћење ове комуникационе мреже се добити на четири официјелна језика: Енглески, Арапски, Шпански и Француски језик. Користећи овај систем комуникације повезују се полиције свих држава чланица са Генералним секретаријатом, чије се седиште налази у Лиону у Француској. Овакав вид сигурних база података је јединствен у међународној заједници. Огромна база података Интерпола може се користити у сваком тренутку и једино ограничење могу поставити саме чланице у погледу доступности својих података. Значајна предност Интерпола представља могућност да путем сигурносних комуникационих мрежа може блокирати рачуне терориста и онемогућити финансијске трансакције организације и забранити прекогранично кретање чланова терористичке организације.

Путем *I-24/7* комуникационе мреже могуће је приступити веб страници о тероризму. Приступ овој страници је могућ након одобрења Генералног секретаријата и након што корисник добије свој идентификациони број. Сајт садржи информације Интерполове радне групе за тероризам и информације о осумњиченим или траженим лицима за тероризам.

Интерполову комуникациону мрежу и могућност базе података да обезбеди да се све информације које добија користе у анализама и одговорима на упите земаља чланица користе специјализоване групе *The Public Safety* и *Terrorism Sub-Directorate-PST*, које имају активности у области *истраживања, пројеката и практичних искустава*, а такође, у овиру поддиректората спада и надлежност у следећим областима:

1. тероризам;
2. ватрено оружје и експлозиви;
3. напади и претње цивилним ваздухопловима;
4. пиратство и

5. оружје за масовно уништење.⁵⁷

Поддиректорати Интерпола организују различите семинаре и радне групе где се употпуњују и размењују знања, искуства и вештине у превентивној борби против тероризма, али и размена знања, искустава и вештина за активности које се предузимају после почињеног терористичког дела.

Интерпол је утврдио неколико радних пројеката у којима учествују земље чланице:

- **Пројекат Гајгер** – у оквиру пројекта се врши прикупљање и обрада података који се тичу крађе радиолошких материја, како би се установио образац понашања терориста приликом крађе и начина искориштења радиолошких материја у прављењу такозваних „прљавих бомби”;
- **Пројекат сарадње у трансферу радиолошких инструмената** (Cooperative Radiological Instrument Transfer Project CRITP) – циљ пројекта има за циљ да повећа степен знања и информација запослених у криминалистичким службама о овом виду тероризма и о употреби опреме за детекцију радиоактивних материја зарад ефикасније антитерористичке борбе;
- **Пројекат Пролаз** (Project Passage) – усмерен је на криминалне организације које се баве логистичком подршком члановима терористичке групе (обезбеђење лажних идентитета и путних исправа, илегални улазак, имиграцију, избеглице, статус боравка);
- **Пројекат шатор** (Project Tent) – циљ пројекта је да идентификује особе које су посећивале терористичке кампове за обуку и да проследи ову информацију службама безбедности у земље где ове особе живе. Висока је повезаност између учешћа у камповима за обуку и вршења терористичких активности;
- **Био-тероризам** – Основан на основу донација Фондације Алфред Слоан, који има за циљ да скрене пажњу на опасности од био-тероризма, развоја биолошког оружја, развоју програма за обуку полиције и јачању постојећег законодавства као допуне за међународне уговоре. Посебна јединица је створена у оквиру Генералног секретаријата организације да

⁵⁷Р. Соколовић., Електронски надзор комуникација у борби против тероризма и људска права слободе грађана (непубликована докторска дисертација), Правни Факултет, Универзитет у Нишу, Ниш, 2010, стр. 269.

би координирала организацију међународне конференције у марту 2005. године и реализовала регионалне радионице за обуку полиције у Африци, Америци и Азији;

- **Регионално усмерени пројекти** (Regional focused projects) – су створени да би идентификовали активне терористичке групе и њихове чланове у одређеним регионима, да тражи, прикупља и дели информације и обавештајне податке, обезбеди аналитичку подршку и повећа капацитет чланица да одговоре на претњу тероризмом и организованим криминалом.⁵⁸
- **Пројекат Sharaka** – Пројекат је финансиран од стране Европске уније и пружа полицијску стручност и експертизу Интерпола полицијским службеницима у осам земаља: Алжир, Египат, Јордан, Либан, Либија, Мароко, Палестина и Тунис. Циљ пројекта је помоћ овим државама да открију и пресретну терористичке појединце и групе употребом најсавременије технологије и кроз унапређење и усавршавање полицијских капацитета. Овај пројекат повезује прве линије борбе са I-24/7 мрежом, са посебним акцентом на аеродроме, морске луке и државне границе. То им омогућава да у реалном времену деле информације али и да приступе Интерполовој бази података о кривичним делима. Уз украдене путне документе које користе терористи, посебно страни терористички борци који се враћају из зона сукоба, посебно је важно да службеници пограничне сигурности имају директан приступ бази података украдених и изгубљених путних докумената Интерпола. Путем овог пројекта полицијски службеници могу правовремено да приступе али и да пошаљу квалитетне податке и упозорења о новим претњама терористичких организација широм региона.
- **Пројекат Траг** (Project Trace) – Овај пројекат подразумева обуку земаља југоисточне Азије за коришћење података на интернет мрежи у истрагама против тероризма. Пројект Траг је трогодишња (2017-2020) иницијатива за јачање противтерористичких активности у земљама Асоцијације земаља Југоисточне Азије (АСЕАН). Учесницима пројекта се пружају вештине, алати и методологије потребне за ефикасно прикупљање и

⁵⁸К. Ђурић, Активности међународних владиних организација у сузбијању тероризма (непубликовани магистарски рад), Правни факултет, Универзитет у Београду, Београд, 2006, стр. 192.

коришћење информација са мрежних платформи, укључујући друштвене мреже, за истраге против тероризма. Подржавајући свих 10 земаља чланица АСЕАН-а (Брунеј, Камбоџа, Индонезија, Лаос, Малезија, Мјанмар, Филипини, Сингапур, Тајланд и Вијетнам), овај пројекат циља на службенике из националних јединица за борбу против тероризма, обавештајне и истражне службенике из јединица за високотехнолошки криминал и било које друге националне агенције одговорне за истраживање и борбу против злоупотребе Интернета у терористичке сврхе. Први основни курс за сузбијање злоупотребе Интернета у терористичке сврхе одржан је у фебруару и марту 2018. Године у Бангладешу. Курс је похађало 20 официра из јединица за антитероризам свих земаља АСЕАН-а. Прва седмица се фокусира на методе аналитичког испитивања, док су током друге недеље учесници научили како да примене ове истраживачке методологије користећи специјализовани аналитички софтвер. Заједнички аналитички софтвер се може користити као специјализовано средство за помоћ земљама у спровођењу њихових истрага. Активности надгледа Управни одбор који се састоји од представника сваке земље учеснице. Годишњи програмски циклуси укључују основне и напредне тренинге, заједно са вежбама заснованим на стварним случајевима и сценаријима којима се учесницима пружа практично искуство.

- **Пројекат Идеја** – Циљ пројекта је унапређење ефикасног управљања границама и употребе Интерполове базе података у циљу јачања сигурности граница. Крајњи циљ овог пројекта је откривање опасних криминалаца и терориста и спречавање њиховог путовања. У том циљу Интерполова база података о украденим и изгубљеним документима игра значајну улогу. Технички аспект пројекта обухвата велики број састанака, радионица, саветодавних група и размене посета међу државама чланицама ЕУ. Пројектом се такође подиже свест о важности чувања личних путних докумената и о важности да се украдена или изгубљена путна документа што пре пријаве надлежним органима. Украдена или изгубљена путна документа могу имати велику вредност бегунцима или терористима како би неопажено прелазили државне границе под туђим идентитетом.

- **Пројекат Sunbird** – Овај пројекат представља трогодишњу иницијативу Интерпола (2017-2020) за унапређење вештина полиције широм региона АСЕАН у борби против тероризма и организованог криминала. Пројекат је подељен у четири стуба:

Операције – активности како би се научене вештине током трајања пројекта примениле у пракси;

Полицијски рад – радионице о обради података и коришћењу базе података у циљу истраге тероризма;

Форензика - развијање способности у различитим областима форензике, укључујући употребу база података форензике;

Унапређење родне равноправности у полицији – промоција садашњих и будућих женских руководиоца полиције како би се унапредиле њихове управљачке и лидерске способности;

Првом акцијом овог пројекта у марту и априлу 2017. године полиције из свих 10 земаља АСЕАН-а прегледале су путничке документе на 35 копнених, ваздушних и морских граничних прелаза. Током операције извршено је око осам милиона претрага што је резултирало са 17 хапшења и 110 препознатих докумената у Интерполовој бази података за украдене и изгубљене путне документе. Међу ухапшеним је био и осумњичени терористички борац из Малезије који је депортован из Турске, и Шрилански држављанин који је путовао украденим Италијанским пасошем, а који је регистрован у Интерполовој бази података.⁵⁹

У Лиону је 2005. године одржана Прва Интерполова конференција о спречавању био-тероризма. Ова конференција окупила је експерте и званичнике из више од 155 земаља, била је највећа конференција Интерпола икада организована. Разматрани су и испитани ризици од био-терористичког напада, израђене су студије случајева, могућности спречавања напада, припрема и обука особља за спречавање тероризма и одређени правни и политички оквири.

Учесници ове конференције су донели закључак да је за отклањање опасности био-тероризма од огромног значаја наставак сарадње свих релевантних криминалистичких служби и агенција, здравствених организација и других

⁵⁹<https://www.interpol.int/en>

организација које могу имати удео у спречавању тих активности. На конференцији су донети следећи закључци и задаци:

- Оснивање централног регистра са подацима који ће бити доступни међународним криминалистичким службама;
- Повећање сарадње између међународних организација;
- Израда водича о поступању услед биолошких инцидената;
- Израда програма обуке и спровођење обуке;
- Подизање свести о опасности био-тероризма.

На регионалној конференцији, одржаној на Кипру 2005. године, предочена је опасност да је употреба биолошких агенаса у терористичке сврху веома велика.

Ал Каида као најактивнија терористичка организација може да употреби биолошко оружје као што су антракс, агенсе великих богиња или еболе, а у прилог томе иду приручници за прављење биолошког оружја, откривени у њеним логорима за обуку у Авганистану после америчке инвазије 2001. године.

Интерпол посебан акценат ставља на акцију због претње од хемијског, биолошког или нуклеарног тероризма. У ту сврху је и развијен пројекат за прикупљање података из свих држава чланица о лицима која су ухапшена по овом основу терористичког дела. Листа је доступна свим државама чланицама, а 2003. године је листу чинило више од 1.700 имена терориста.

Интерпол у свом саставу има и тим који је одговоран за управљање у инцидентним ситуацијама. Иако његова примарна улога није ометање истраге, анализе места злочина или надгледање националне власти у начину управљања кризним ситуацијама, Интерпол може пружити квалитетну помоћ и подршку државама чланицама у случају великих инцидената. Интерполови тимови за пружање помоћи у инцидентима су били одаслати широм света где су се дешавали терористички напади, али су били и значајна помоћ након разорног цунамија 2004. године у Југоисточној Азији. Где год да се десе већи инциденти у свету, Интерпол ће државама чланицама понудити да пошаље своје тимове за пружање помоћи, чиме ће олакшати размену информација од значаја, обезбедиће брзе приступе бази података, обезбедиће посебне софтвере за аналитичку помоћ, и пружиће помоћ у ангажовању међународних стручњака из области форензике, балистике, криминалних истрага, као и помоћ у идентификовању погинулих у инцидентној ситуацији. Интерполови тимови за пружање

помоћи су били одаслати у току истраге бомбашког напада на Балију, октобра 2005. године и као помоћ у истрази бомбашког напада у Јордану, новембра 2005. године.

Генерални секретаријат Интерпола је 2002. године основао „*фузионе снаге*“ (*FTF*), које имају за циљ да пруже подршку државама чланицама у истрагама које се односе на тероризам. Подршка „*фузионих снага*“ се огледа у идентификацији чланова криминалних група које су препознате као групе које се баве терористичким делима, и њихово уабцивање у базе података. Активност „*фузионих снага*“ приказана је кроз бројне састанке посвећене појединим регионалним проблемима, чији су учесници били из криминалистичких организација, царинским и граничним службама, војним и безбедносним структурама. Поред тероризма који је једна од приоритетних области деловања ових снага, „*фузионе снаге*“ делују и у области борбе против криминалних организација, борби против дроге, трагање за бегунцима, борба против финансијског криминала, високотехнолошког криминала итд,

Главни задатак ових снага је поред идентификације активних терористичких група и њихових чланови и следеће:

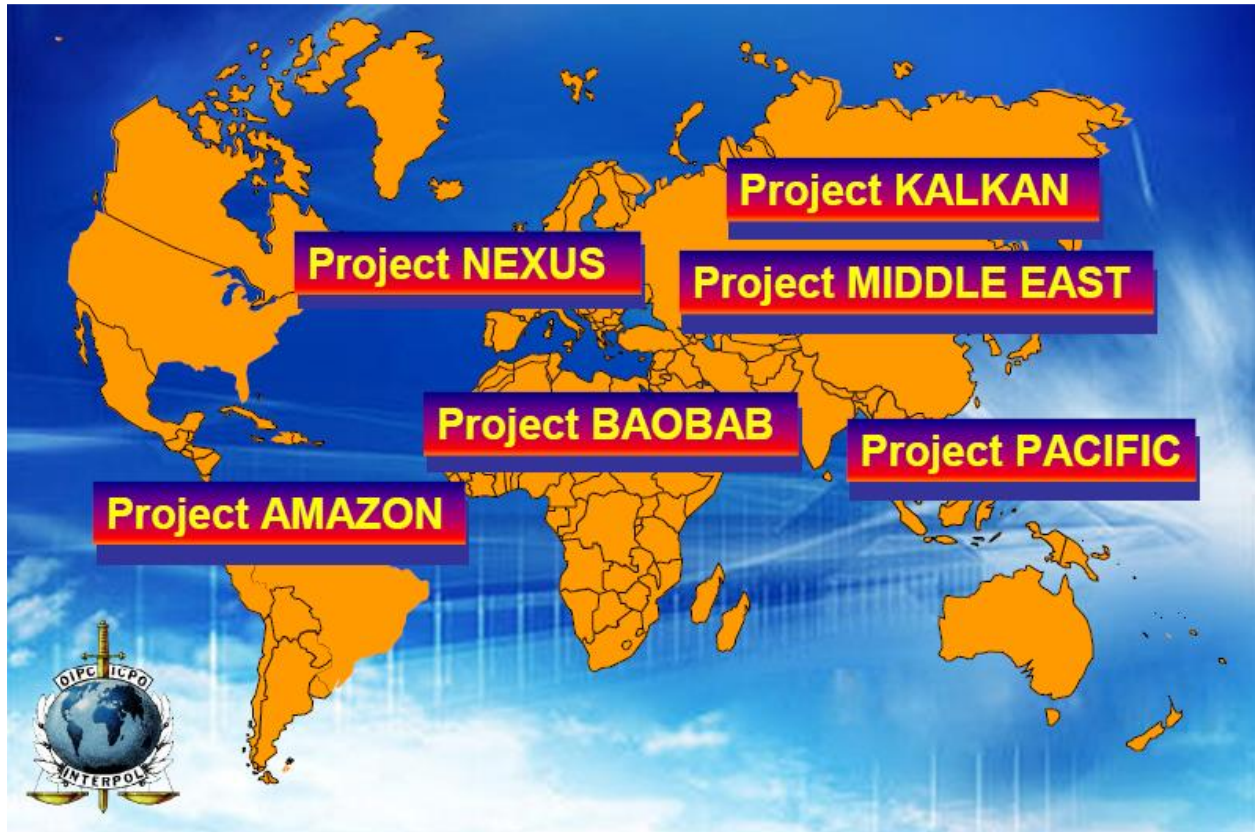
- Сакупљање и размена информација и података;
- Омогућавање и пружање аналитичке подршке;
- Унапређивање безбедносних капацитета земаља чланица у борби против тероризма;

Фокус и главна усмереност „*фузионих снага*“ је на следећим регионима:

- Пројекат Баобаб – Африка;
- Пројекат Калкан – Централна Азија;
- Пројекат Пацифик – Југоистична Азија / Регион Пацифика;
- Пројекат Блиски Исток;
- Пројекат Југоисточна Европа;
- Пројекат Амазон – Централна и Јужна Америка;

Сваки од од пројеката има свог менаџера пројекта који је задужен за државе чланице у том региону. Обавеза менаџера је да прати размену порука за његов регион, да омогући подршку и асистенцију државама чланицама, да сакупља аналитичке информације за његов регион и да располаже информацијама и тренутним проблемима које могу бити важни за друге земље чланице. Пројектни менаџер организује састанке радне групе за свој пројекат сваке године, доводећи руководеће службенике полиције који раде на пословима борбе против тероризма, који заједно са члановима радне групе

разматрају и пружају информације о тренутним терористичким питањима или истрагама које се врше у њиховим државама. Ове радне групе су добра прилика за земље чланице да се повежи и стекну нова знања и искуства у борби против тероризма.

Слика бр. 3 Пројекти „фузионих снага“⁶⁰

Пројекат Калкан – Централна Азија: Овај пројекат је „лансиран“ 2004. године и представља један од најуспешнијих Интерполових пројеката за сузбијање тероризма. Пројекат Калкан је надгледан од виших службеника полиције из Турске, који иза себе имају више од двадесет година искуства на пољу антитероризма. Најјачи доприноси информација везаних за тероризам управо су потекли од стране земаља чланица укључених у овај пројекат. Пројекат Калкан је одличан пример резултата који се могу постићи „Фузионим снагама“ и уз помоћ Интерпола, односно резултата постигнутих дељењем информација које су високо квалитетне и правовремене.

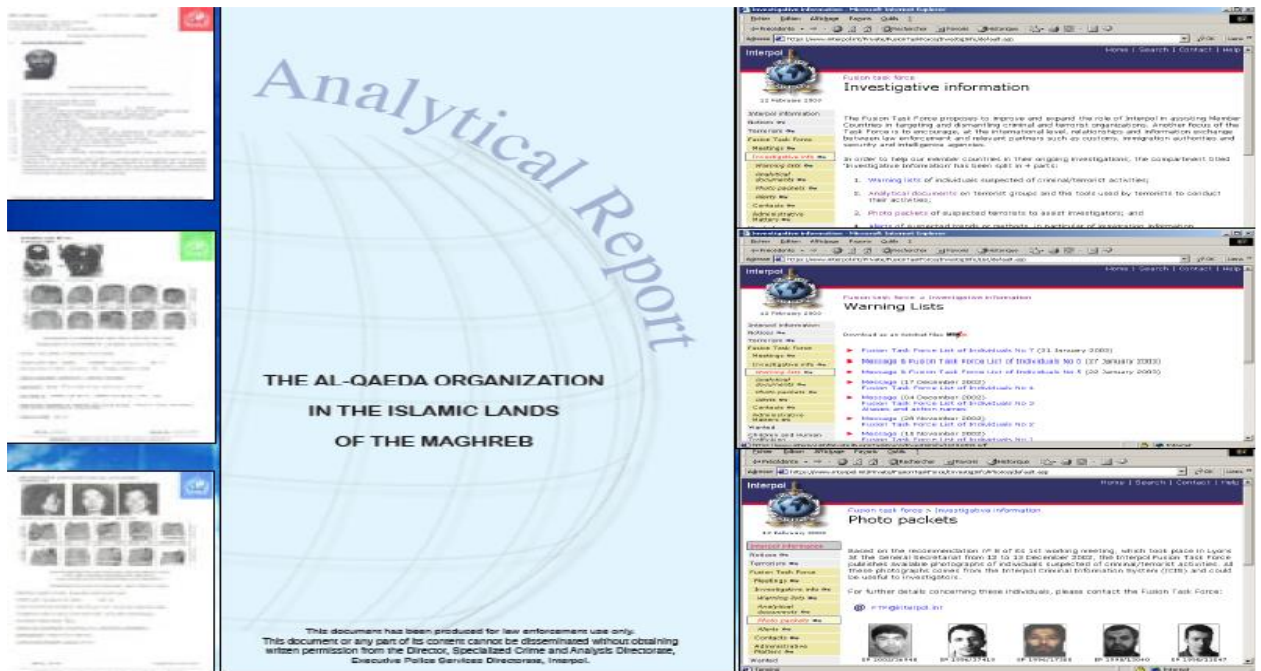
У сарадњи са антитерористичким организацијама у региону Централне Азије и околине, пројекта Калкан је био укључен у следећим активностима:

⁶⁰ Илустрација преузета са Интерполове интернет странице <https://www.interpol.int/en>

- Први од два састанка радне групе, од како је пројекат покренут, одржан је априла 2005. године у Казахстану. На састанку је размењена велика количина значајних оперативних обавештајних података. Други састанак радне групе је одржан у Азербејџану, 2006. године. Главна усмереност другог састанка су била актуелна питања о тероризму и будући тренд и кретање тероризма, као и питања везана за финансирање терористичких група, укључујући и податке о новим ћелијама и о новим терористичким групама. Сви размењени подаци током састанка су унесени у Интерполову базу података.
- Од како је пројекат Калкан покренут 2004. године, број држава чланица у Централној регији Азије које деле информације са Интерполом порастао је са пет на више од шездесет држава чланица, а самим тим је и број примљених података у Интерполу рапидно порастао у односу на период пре покретања овог пројекта.
- Од почетка рада пројекта 2004. године па до 2005. године, у Интерполову базу података је евидентирано 1087 терориста, за разлику од 15 уписаних терориста који су евидентирани током периода од 2002-2003. године. Статистички гледано, 90% попуне базе података је извршено од почетка рада пројекта. У периоду рада пројекта дошло је до повећања броја ухапшених за тероризам за 183%. Током рада пројекта такође је профилисано 14 терористичких група и покрета који су активни у региону рада овог пројекта.
- У периоду од фебруара 2006. године, Интерпол је примио више од 660 порука које садрже детаље о идентитету више од 130 терориста и о њиховом начину деловања у терористичкој групи *Hizb ut-Tahrir*, која је део међународне исламистичке групе и која уско сарађује са Ал Каидом. Током трајања пројекта ухапшено је више од 70 терориста који су били на „црвеним“ Интерполовим потерницама. Пројекат Калкан тренутно ради на профилисању 169 терориста коју су чланови Ал Каидине ћелије у Пакистану. Њихови идентитети су утврђени на основу доказа и фотографија.

Успеси овог пројекта потврђују да и други Интерполови пројекти могу бити јако успешни уколико државе чланице буду укључене и добро мотивисане.

У оквиру „фузионих снага“ објављене су више десетина листа са великим бројем имена чланова криминалних организација, велики број извештаја у вези са тероризмом, утврђена је мрежа полицијских дипломата и официра, креиран је веб сајт преко кога се путем ауторизоване шифре може доћи до информације о свим анализама ове организације, и до приступа фото галерији која садржи огроман број фотографија идентификованих и неидентификованих осумњичених терориста.

Слика бр. 4 Интерполов аналитички извештај са листом чланова терористичке организације Ал Каида⁶¹

Осим превентивног деловања Интерпола, огроман значај припада активностима Интерпола након извршеног терористичког акта. Генерални секретаријат Интерпола, непосредно након извршења терористичког акта, захтева хитно слање свих релевантних информација о терористичком акту. Такође, захтева се да држава чланица погођена терористичким актом континуирано извештава друге државе чланице о развоју и напретку истраге поводом терористичког акта.

Интерпол у свом саставу има експертске тимове састављене од стручњака за рад и на терену и за аналитичку подршку, и уколико држава чланица погођена терористичким актом одлучи, може затражити помоћ тима Интерпола.

⁶¹ Илустрација преузета са интернет странице <https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/>

„Интерпол може да:

- Изда међународни потерницу за одбеглог терористу и да затражи од држава чланица његово хапшење;
- Упути захтев компјутеризованој бази отисака прстију да би се брзо идентификовали осумњичени;
- Уђе у базу лажних, фалсификованих или украдених личних докумената;
- Изврши експертизу прања новца;
- Идентификује жртве терористичког акта на основу сарадње са широким мрежом међународних експерата и лабораторија.”⁶²

4. УЛОГА ИНТЕРПОЛА У СУЗБИЈАЊУ ТЕРОРИЗМА КРОЗ МЕЂУНАРОДНУ ПОЛИЦИЈСКУ САРАДЊУ

Опасност коју тероризам са собом носи изискује потребу да Интерпол заузме најзначајнију улогу у његовом спречавању. Потребно је открити терористичко деловање у самом зачетку, док је још у домену планирања. Најефикаснији начин за превенцију терористичког деловања јесте тајни продор и инфилтрирање у криминалне средине.

Активна улога Интерпола у антитерористичкој борби настала је из велике потребе међународне заједнице да заједничким деловањем и удруживањем одржи јавни ред и мир и борбу против криминала подигне на виши ниво.

Тероризам прети да угрози све цивилизацијске тековине, економски систем држава, друштвено устројство, па чак и да угрози опстанак појединих држава, те је због тога потребна континуирана међународна сарадња где се Интерпол намеће као најбоље решење за спровођење такве сарадње. Улога Интерпола кроз међународну полицијску сарадњу је први корак у низу напора који се предузимају против терористичких активности. Када је реч о националним безбедносним институцијама полиција мора пре свих других државних инситуција да предузме прве кораке за антитерористичку борбу. Међународна полицијска сарадња је могућа због особина полиције као што су мобилност, велики људски и технички потенцијали, стручност полицијског кадра, широка палета одређених мера и радњи које имају за циљ сузбијање криминалног деловања. Због тога, без обзира на све остале службе које доприносе почетним

⁶²К. Ђурић, *Op. Cit.*, стр. 193.

сазнањима о кривичним делима, органи унутрашњих послова имају примат у обезбеђивању тих сазнања, а затим, ако је потребно, да са истим циљем активирају и друге субјекте, који ће у својим доменама предузети активности на пољу антитерористичке борбе.

Међународну полицијску сарадњу је могуће остварити хоризонтално и вертикално и на различитим нивоима: локалном, регионалном, централном.

Европски савет је као решење за спречавање тероризма и организованог криминалитета 1998. године донео резолуцију за антитерористичко деловање и у оквиру ње је предвидео различите мере за што ефикаснију примену те резолуције. Резолуцијом се предвиђа сарадња и координација свих безбедносних структура целе друштвене заједнице. Резолуцијом се осим репресивних активности на пољу сузбијања тероризма предвиђа и подизање безбедносне културе и свести грађана, борба против сиромаштва и незапослености, укључивање маргинализованих група у друштво, успешно укључивање у друштво особа које су биле на издржавању казне затвора, спречавање организованог криминалитета и спречавање трговине наркотика, спречавање финансијских малверзација између државних органа и појединаца.⁶³

Да би се могло успешно супротставити организованом криминалитету, како на светском тако и на локалном и регионалном нивоу, од пресудног значаја је координација активности и размена оперативних информација, централизација података, усклађивање националних закона и постојање одговарајућих државних служби.⁶⁴

Да би се спречавање организованог криминала одвијало на највишем професионалном нивоу, потребно је развити адекватан систем едукације и информисања најшире јавности, како би становништво било упознато са истраживањима из области криминала, везаних за последице експанзије криминала, изворе и природу криминалних активности. Потребно је потенцирати међународну полицијску сарадњу и са оним државама које нису чланице Европске Уније, а нарочито је потребно сарађивати са земљама које су поднеле захтев за чланство и које су у фази прилагођавања са европским законодавством.

Само чланство у ЕУ и учествовање у полицијској сарадњи између држава намеће неопходну адаптацију националних полиција, али оно што захтева највиши

⁶³ В. Кривокапић, *Тероризам као облик организованог криминалитета и мере супротстављања*, Полицијска академија у Београду, 2002, стр 14.

⁶⁴ С. Нешковић, *Међународна полицијска сарадња*, КПА, 2005, стр. 755.

ниво промена полиција јесте напредак терористичких и криминалних организација које су у сталном кораку са техничко-технолошким и друштвеним развојем.

Јединствена светска организација за међународну полицијску сарадњу је Међународна организација криминалистичке полиције Интерпол.

На 53. заседању Генералне скупштине 1984. године у Луксембургу, донета је одлука да Интерпол заузме кључну улогу у превенцији терористичких аката.

Интерпол је стављање антитерористичког деловања у свом фокусу оправдао међународним актима којима је коригована забрана члана бр. 3. из Статута Интерпола. Резолуцијом 7/1984 дато је право националној полицији да се не позове на примену политичке клаузуле, и да уколико може да спречи неку терористичку акцију то одмах учини, а као оправдање томе иде у прилог бруталност и стравичне последице које тероризам са собом носи, и да су сви политички и правни разлози у том тренутку мање важни.⁶⁵

Интерпол је на 55. заседању Генералне скупштине, одржаној од 6. до 12. октобра 1986. године донео одлуку по којој свака земља самостално одлучује да ли ће и у коликој мери користити Интерпол у антитерористичкој борби. У прилог ефикаснијем антитерористичком деловању, усвојен је документ под називом „Водич за борбу против међународног тероризма“. У том документу је наглашена важност правовремене размене свих релевантних података и информација којима располажу полиције, а које су од значаја за спречавање терористичких активности, а посебно је наглашена важност спречавања терористичког деловања у области авио саобраћаја.⁶⁶

Ефикасност међународних полицијских односа умногоме је под утицајем националне политике држава. Поштујући и штитећи домаће законе из области безбедности, одбране, јавног реда и мира, полиција штити и политичке интересе владајуће структуре, који могу бити у конфронтацији са другим државама, чиме се штети међудржавним односима.⁶⁷

4.1. Сарадња између Европола и Групе Треви са Интерполом

На различите начине може се успоставити сарадња служби надлежних за спровођење закона. Најзначајније организације за борбу против криминала су

⁶⁵В. Кривокапић, *Op. Cit.*, стр 15.

⁶⁶*Ibid.*, стр 15-16.

⁶⁷ Б. Бабовић, *Интерпол: Мит и стварност*, Београд, 1986, стр. 230.

Интерпол, Европол и Група Треви. Интерпол повезује полицијске службе на *глобалном нивоу*, док Група Треви и Европол повезује полицијске службе на нивоу *Европске Уније*.

Европске чланице Интерпола сматрале су да постојећа сарадња на пољу унутрашње безбедности није на задовољавајућем нивоу, те се, осамдесетих година двадесетог века у министарствима унутрашњих послова и правосуђа чланица Уније јавила идеја да се у оквиру Интерпола формира **европски регионални истражни биро**.

Недовољна сарадња у оквиру Интерпола и земаља чланица Европске Уније огледала се у томе да Интерпол није могао да одговори новим европским условима и да се прилагоди различитим националним специфичностима сваке земље чланице по питању унутрашње безбедности. Као одговор на захтеве основан је **Европски секретаријат**, у оквиру Генералног секретаријата ИЦПО-Интерпола, 1989. године. Европски секретаријат је у почетку бројао три члана, да би се касније проширио са по једним чланом из сваке земље чланице. Основна сврха тог секретаријата је дефинисање проблема безбедносне сарадње због које је и основан и предгагање акција за решавање истих.

Као најзначајнија акција за решавање проблема недовољне безбедносне сарадње земаља чланица и најављених промена у међународним околностима у Европи, јесте идеја о оснивању **Европола**, као јединствене и заједничке полицијске службе у Европи.

Интерпол, Европол и Група Треви имају јасно дефинисане циљеве и улоге за антитерористичко деловање, чиме је спречен проблем који се може јавити у преклапању њихових дужности и задатака и чиме се спречило посматрање између ових организација као конкурентских.

Сарадња између ових организација се огледа кроз размену оперативних, стратешких и техничких информација, координацију акција, развијање и модернизацију обуке, интензивирање научних истраживања која су битна за област антитероризма, утврђивање нове стратегије и нових оквира за борбу против тероризма.

4.2. Препреке у сарадњи Интерпола и других полицијских организација

Никако се не може оспорити важност Интерпола и његов утицај као најбитније карике за борбу против тероризма, међутим, постоје извесне препреке и проблеми који утичу на његову ефикасност.

Унутрашње несугласице и немири изазивају проблеме и стварају препреке за ефикасну антитерористичку борбу Интерпола.

Један од очигледних проблема када су у питању државе чланице Интерпола јесте то што неке од држава чланица нису израдиле прецизне законе који се односе на саму антитерористичку борбу и спречавање организованог криминала.

Инострани елемент тероризма ствара додатне проблеме за полицију (језичке баријере, разликовање законских норми, разликовање полицијске праксе), али у модерном времену, иновативне технологије чине да се инострани елемент посматра као блажа препрека (минијатурне а разарајуће експлозивне направе, интернет, јефтин транспорт, лакоћа миграције).⁶⁸

5. УЛОГА ДРУГИХ БЕЗБЕДНОСНИХ ИНСТИТУЦИЈА У СПРЕЧАВАЊУ ТЕРОРИЗМА

Посебну проблематику у спречавању тероризма путем међународне полицијске сарадње представљају активности које се односе на стварање посебних јединица за антитерористичко деловање. На пример, радна група Треви-Европол представља форму за полицијску кооперацију у земљама чланицама Европске заједнице.

Европол представља посебну полицијску јединицу за чланице Европске заједнице. Разлог формирања Европола представљала је иницијатива ЕУ да се под једним међународним патронатом ставе неколико различитих области, попут имплементације, заједничке спољне и безбедносне политике и правосудних и полицијских послова. Ова иницијатива је озваничена потписивањем споразума у Мастрихту 07.02.1992. године.

„Споразум се састојао од три стуба:

1. допуна споразума о ЕЕЗ и Европској комисији за атомску енергију;
2. инострана и безбедносна политика;
3. питања правосудних и унутрашњих послова;

Питања правосудних и унутрашњих послова су под контролом Савета за правосудне и унутрашње послове. Савет је састављен од министара унутрашњих послова или правде петнаест држава чланица. Фактичку одлуку су, међутим, обављали чланови такозваног К4 комитета који се састојао од високих званичника из

⁶⁸М. Крстић, *Op. Cit.*, стр. 323.

министарства унутрашњих послова. Испод К4 комитета биле су три Управне групе састављене од виших полицијских руководиоца, и то:

1. за имиграционе послове и питања азила;
2. за полицијску сарадњу и сарадњу са царином и
3. за сарадњу судова.⁶⁹

Европол није имао активност по питању извршења задатака, већ је служио за размену информација и података сакупљених обавештајним активностима.⁷⁰ Мисија Европола је да подржи све активности државних служби земаља чланица на пољима спровођења закона земаља Европске Уније против организованог криминала и тероризма, а Конвенцијом о Европолу основана је *Европска полицијска канцеларија*. Задатак Европола је да усклади полицијску сарадњу држава чланица у подручјима спречавања и борбе против свих облика организованог међународног криминала.

Извршну власту у Европолу има Управни одбор. Овај Одбор састављен је од по једног представника сваке државе чланице. Сваки представник има један глас. Управни одбор се састаје најмање два пута годишње и тада се анализирају извршене активности и планирају се будуће активности и развој. Европолом руководи директор, које именује Веће које је у саставу министара правосуђа и унутрашњих послова.

Особље Европола састављено је од представника националних служби за спровођење закона (полиције, царине, и сл.). У свакој земљи чланици Европола, постоји по једна државна јединица која представља везу између Европола и надлежних државних органа.

Циљеви Европола су:

1. Олакшавање размене информација у складу са државним законима између Европолових официра за везу;
2. Обезбеђење оперативне анализе као подршке операцијама;
3. Израда стратешких извештаја;
4. Обезбеђење вештачења и техничке подршке за истраге које се воде у оквиру ЕУ;
5. Промовисање анализе криминалитета и усклађивање истражних метода у оквиру земаља чланица ЕУ;

⁶⁹ Љ. Стајић, *Op. Cit.*, стр. 127

⁷⁰ *Ibid.*, стр.128

Европол нема извршну моћ, што значи да његови службеници не могу лишити слободу лица осумњичена за извршење кривичног дела, нити могу деловати без одобрења земља чланица.

Постоје три услова која морају бити остварена, како би Европол могао деловати:

1. Две или више земаља чланица морају бити умешане;
2. Морају постојати индиције да се ради о умешаности организоване криминалне мреже;
3. Случај мора бити у оквиру мандата Европола;

Група Треви: Највећи утицај за основање Групе Треви имала је Велика Британија. Група Треви је основана 1976. године. Замисао Велике Британије је био да Група Треви буде центар полицијске и унутрашње сарадње у сузбијању тероризма на Европском тлу.

„Министри унутрашњих послова, односно правосуђа на Конференцији о унутрашњој безбедности априла 1976. године у Луксембургу донели су одлуке о:

1. размени података везаних за извршење кривичног дела насиља;
2. размени података о терористичким актима и плановима и пружање помоћи за њихово сузбијање;
3. размени техничких знања;
4. размени полицијских службеника у усавршавању полицијског образовања;
5. сарадња у заштити цивилног ваздушног саобраћаја;
6. заштити и безбедности цивила;
7. заштити цивилних нуклеарних електрана и безбедности цивилног транспорта нуклеарног материјала који се превози у НАТО базе или из НАТО база;
8. сарадња у сузбијању природних катастрофа или несрећа;”⁷¹

Унутрашњу организациону структуру ТРЕВИ чине два нивоа. *Први*, политички ниво, чине министри унутрашњих послова или правосуђа, а *други*, стручни ниво, чине руководиоци полицијских служби или генерални директори за унутрашњу безбедност.

Успостављање ове групе није имало за циљ да се замени надлежност и делатност Интерпола, јер се група ТРЕВИ, углавном, бави проблемима за чије је решавање потребно донети удружене министарске одлуке.

⁷¹Љ. Стајић, Оп. Cit., стр. 134.

Све до 1985. године постојале су само две радне групе ТРЕВИ: ТРЕВИ - 1, која се бави питањима тероризма и ТРЕВИ – 2, која се бави проблемима школовања и полицијске технологије.

Од 1985. године основане су ТРЕВИ – 3, која се бави свим другим подручјима међународног злочина сем тероризма и ТРЕВИ – 4, која се бави мерама усклађивања безбедносне сарадње.

Све те групе дужне су да своје извештаје и закључке подносе Комитету сениора који има овлашћења да тим групама издаје директиве.

Комитет као стручни орган чине шефови полиција и снага безбедности или шефови служби у надлежним министарствима.

Групе ТРЕВИ сарађују са групом из Берна и Бечким клубом.⁷²

На основу задатих група између чланица Европске заједнице потписан је већи број билатералних и мултилатералних уговора, међу којима је најпознатији Шенгенски споразум.

Раст и развој терористичких активности утицао је на јачање улоге полицијских организација за антитерористичко деловање и на јачање међународне полицијске сарадње, посебно на оне криминалне активности које су одређене као међународне (одвијају се ван граница једне државе). Посебно је развој прекограничног криминалитета утицао на висок ниво међународне полицијске сарадње.⁷³

Међународни полицијски односи се могу посматрати у ширем и ужем смислу. У *ширем* смислу одређени су као део међународних односа који имају политички приступ и реализују се између држава и међународних организација.

У *ужем* смислу међународни полицијски односи се могу одредити као односи између држава и њихових полицијских органа са циљем заштите међународног јавног поретка, реда и заједничке борбе против различитих облика криминалитета. Ови односи се могу одредити као односи који се одвијају између полицијских служби и институција различитих држава на међународном плану.

Пре званичне међународне кривично-правне помоћи обично већ постоји полицијска сарадња између држава. Разлог томе је што за добру међународну сарадњу мора унапред постојати ефикасно оперативно деловање полиција и њихово заједничко ангажовање. У пракси се могу срести различити начини узајамне сарадње полицијских

⁷² Група из Берна основана је 1971. године. У њен састав су ушли шефови западноевропских служби безбедности.

Бечки клуб окупља министре унутрашњих послова Француске, Швајцарске, Италије и СР Немачке.

⁷³ Б. Бабовић, *Полиција у светском поретку*, Београд, 1997, стр 65.

и правосудних органа различитих држава (размене искустава, људи, билатерални и мултилатерални контакти), док формално-правни поступак сарадње започиње упућивањем молбе као почетног акта за извршење неке радње на простору друге државе, за конкретно кривично дело или за конкретну особу која је посредни или непосредни извршилац тог дела.⁷⁴

Полицијска сарадња може бити формална и неформална. Званична формална полицијска сарадња се јавља када званични органи једне земље или полиције пошаљу формални захтев за успостављање сарадње.

Неформална сарадња је један од најчешћих облика полицијске сарадње. Међународна полицијска сарадња може бити реализована у оквиру међународне организације или изван ње. Међународна полицијска сарадња може бити званична, формална или тајна.

5.1. Неопходност полицијске сарадње у борби против тероризма

У тренутним условима је такорећи неизводљиво да се држава самостално бори против тероризма, јер он поседује међународни карактер и не познаје границе, и због тога је за његово ефикасно спречавање потребно међусобно сарађивати са целокупном међународном заједницом, уз несебично помагање на свим пољима (људство, техника, обавештајни подаци...), једном речју, потребно је да и међународна полицијска сарадња не познаје границе.

Ефикасно успостављање међународних полицијских односа је потребно градити на усвојеним међународним принципима и начелима, уз поштовање територијалног интегритета и суверенитета сваке државе.

За ефикасну борбу државе и друштва против терористичког деловања посебан значај, поред репресивних мера (кривичне санкције) имају и превентивне мере (опште, посебне и специјалне мере превенције), као и широк степен демократских вредности у друштву и учешће друштва у развоју и очувању правне државе и њених државних институција.⁷⁵

⁷⁴ Ж. Никач, Улога међународне кривичноправне помоћи у борби против криминалитета, *Безбедност*, Београд, 2003, Бр. 1, Vol. 45, стр. 4.

⁷⁵ Ђ. Илић, Безбедносни менаџмент у супротстављању тероризму (непубликовани дипломски рад), Факултет безбедности, Универзитет у Београду, 2018, стр 24.

Основне информације за остваривање превентивне улоге против тероризма представљају подаци о разлозима деловања терориста, о условима и факторима који утичу на ефикасност и развој тероризма. Превенција се остварује различитим мерама и активностима које предузима полиција у сарадњи са другим државним безбедносним структурама. Циљ превентивног деловања представља креирање таквих услова у којима је извођење терористичке активности мало вероватна или немогућа.

„Од посебног значаја за превенцију тероризма јесу следеће активности:

- високопрофесионални и организовани органи безбедности;
- објективна процена угрожености;
- доследна примена законских процеса;
- развијање демократске друштвене свести;
- активности на развијању безбедносне културе;
- унапређење мера обезбеђења личности и објеката;
- стицање знања о методима и средствима која терористи користе у својим акцијама;
- обезбеђење осетљивих рејона и места која могу бити циљеви терористичких аката;
- опремање објеката од значаја савременим алармним уређајима, сензорима и сл.;
- спречавање отицања поверљивих података;
- припрема становништва у случају повишеног степена угрожености, ванредног или ратног стања.”⁷⁶

Осим ових мера, велики значај за антитерористичку борбу имају и следеће активности:

- Константа едукација о методама, опреми и тактикама за вршење кривичних дела;
- Сарадња полиције са друштвеном заједницом и стицање поверења код грађана у ефикасан рад. Помоћ грађана у виду давања правовремених и тачних информација о свим сумњивим понашањима и потенцијалним кривичним делима.⁷⁷

У мере јединица полиције спадају:

⁷⁶Б. Симић, Ж. Никач, Г. Исаковић, Место, улога и задаци министарства унутрашњих послова Републике Србије у борби против тероризма, *Зборник радова Супротстављање тероризму- међународни стандарди и правна регулатива*, Високе школе унутрашњих послова у Бања Луци, 2011, стр. 286.

⁷⁷ Б. Симић, Ж. Никач, Г. Исаковић, *Op. Cit.*, стр. 291.

- Правовремено и ефикасно деловање полиције у откривању терориста и у осујећењу њихових планова и припрема;
- Безбедносно обезбеђење објеката;
- Сарадња и ефикасно управљање у акцијама противтерористичке заштите;
- Формирање група за противтерористичку борбу.⁷⁸

5.2. Полицијска дипломатија у циљу сузбијања тероризма

Успостављање међународног полицијског права, а самим тим и полицијског аташеа започиње потписивањем уговора о формирању међународне полицијске организације *Интерпол*, 1956. године, док је пракса почетка употребе полицијске дипломатије почела оснивањем Групе Треви и потписивањем Шенгенског уговора.⁷⁹

Са развијањем међународног криминалитета и тероризма, паралелно се развијао и институт полицијске дипломатије. Употреба појма полицијске дипломатије започета је Конвенцијом Уједињених Нација против незаконитог промета опојним дрогама и психоактивним супстанцама 1988. године. Конвенцијом је предвиђено унапређење сарадње и координације између надлежних институција за борбу против криминалитета, кроз постављање полицијског дипломате.

Увођењем института полицијског дипломате, неопходно је и отварање дипломатских мисија и представништва, чији ће представник бити професионални полицијски службеник - полицијски дипломата. Особље дипломатских мисија и конзуларних представништава чине особе са дипломатским статусом: шефови мисија и чланови мисија који имају дипломатску функцију. За њих се каже да су „дипломатски агенти”. У особље мисије спадају и административно и техничко особље, послужно особље и приватна послуга. Чланови особља чине дипломатску мисију.

Дипломатска мисија је службено представништво одређене државе која шаље мисију у државу која ту мисију прима. Дипломатска мисија може бити стална или привремена, или може бити краткотрајна, за један одређени задатак.

У употреби су два термина за полицијског дипломату: *официр за везу* и *полицијски аташе*.

⁷⁸Ibid., стр 287.

⁷⁹Ж. Никач, Д. Кекић, Улога и делокруг рада полицијског дипломате у сузбијању тероризма, *Зборник радова Супротстављање тероризму- међународни стандарди и правна регулатива*, Високе школе унутрашњих послова у Бања Луци, 2011, стр. 415.

Полицијске дипломате су службеници у полицији које своја земља шаље у неку страну земљу како би они учествовали у различитим акцијама сузбијања криминалитета са члановима полиције земље домаћина. Такође, њихов задатак је успостављање сарадње и изградња поверења са том земљом и заступање своје земље на најбољи могући начин. Полицијске дипломате су специјализоване за поједине послове, на пример за сузбијање илегалне трговине наркотицима, тероризам, спречавање фалсификовање новца и сл. Најновијим проценама, број полицијских дипломата је у сталном порасту, и тренутно је њихов број преко две хиљаде.

Најбоље разгранату мрежу агената има DEA (Управа за сузбијање дроге – полицијско-обавештајна агенција Министарства правде САД-а).

Када се каже међународни службеник, мисли се на особу која је запослена у сталним органима међународних полицијских организација и која извршава одређене међународне послове додељене од стране овлашћене државе или неке међународне организације. Целокупно особље дипломатске мисије је привилеговано и поседује имунитете у земљи где је седиште или регионални биро, а такав статус је предвиђен и за службенике других међународних полицијских организација.

Полицијске дипломате могу бити кадар амбасаде и тада су под руководством амбасадора, али не мора значити да је под директном командом амбасадора када је у питању задатак или стално место боравка. Може се десити и да је радно место полицијског дипломате у полицијској служби земље домаћина, а не у амбасади своје земље.

„Задаци полицијског дипломате:

- Заступање интереса министарства надлежног за унутрашње послове своје земље и сопствене полиције;
- Поспешивање и унапређење међународне полицијске сарадње;
- Прикупљање, анализирање и посредовање у дистрибуцији информација министру унутрашњих послова своје земље;
- Анализа ставова јавности и медија и доношење закључка о стању безбедости државе домаћина;
- Пружа информације и обавештења полицији земље домаћина по одобрењу министра надлежног за унутрашње послове;”⁸⁰

⁸⁰Ж. Никач, Д. Кекић, Оп. Cit., стр. 419.

Посебно важан задатак полицијског дипломате у борби против тероризма представља повећање јавно-приватног партнерстава, због тога што приватни сектор има велики потенцијал у пласирању иновативне технологије и иновативних решења, а у већини случајева ради ефикасније и са нижим трошковима од јавног сектора, те постаје све више на мети терориста као „мека мета“. Правилним распоредом задатака за борбу против тероризма између јавног и приватног сектора, може се смањити притисак на државним институцијама, а тиме се може и створити ново тржиште за компаније које се баве безбедношћу.⁸¹

Битан замајак терористичких активности представља његово финансирање. Државе у саставу Европске Уније су усмериле своју пажњу на спречавању илегалних токова којима се финансира тероризам. Томе у прилог иду бројни прописи којима се захтева да финансијске институције држава ЕУ имају ефикасне системе за борбу против прања новца и финансирања терористичких организација. Активну улогу у овој борби заузима и полицијски дипломата.⁸²

Интересантан пример функционисања полицијског дипломате везан је Нордијске земље. Наиме, Нордијске земље (Шведска, Норвешка, Финска, Данска и Исланд) су потписале споразум о заједничком деловању полицијског дипломате. Полицијски дипломата упућен у једно место обавља послове за свих пет земаља, при чему су смештени у амбасади своје земље или некој полицијској служби.

5.3. МУП РС у борби против тероризма

Свака држава понаособ формира своје државне органе који ће се бавити супротстављању тероризму и безбедношћу грађана. У Републици Србији најважнији органи за борбу против кривичног дела тероризма представљају: МУП РС – полиција и специјализоване организације у њеном саставу (СБПОК, САЈ, ПТЈ, Жандармерија и др.), БИА, ВБА и друге службе за откривање кривичних дела (републичко јавно тужилаштво, судови и др.)⁸³

Уставом, као највишим правним актом РС, извршена је прецизна подела власти, дефинисане су надлежности и положај државних органа, укључујући и статус Министарства унутрашњих послова. Законом о министарствима је дефинисано да МУП

⁸¹Ibid., стр. 423.

⁸²Ibid., стр. 26.

⁸³Б. Симић, Ж. Никач, Оп. Cit., стр. 285.

поред осталих послова, обавља и послове превенције кривичних дела, откривање и разрешавање кривичних дела и њихових починиоца.⁸⁴

Подробније дефинисање улоге и задатака МУП-а дефинисано је Законом о полицији РС. У закону се дефинише и улога Дирекције полиције, важног сегмента МУП-а за обављање полицијских послова.⁸⁵

Полиција је свакако најкомпетентнији и најважнији орган државне власти који има висок удео у разоткривању и спречавању криминалитета и тероризма. Динамичност, присутност, ефикасност, одлучност и спремност да се адаптира свакој прилици и ситуацији су неке од најзначајнијих одлика полиције. Полиција поседује компетентан кадар који стручно обавља поверене задатке. Неопходна је и сарадња са судовима и правосуђем, јавним тужилаштвом, организацијама и заједницом у целини како би се наметнути задаци испунили у целини.

После демократских промена, како би били у кораку са развијеним европским стандардима из области борбе против тероризма, долази до реформи и реорганизације у МУП-у РС. Осим САЈ - *Специјална антитерористичка јединица* формирају се још три нове јединице: Служба за борбу против организованог криминала, Жандармерија и Противтерористичка јединица (ПТЈ).

„*Специјална антитерористичка јединица – САЈ* извршава следеће задатке у складу са законским прописима и овлашћењима: планирање и извршавање најсложенијих задатака у антитерористичкој борби; решавање свих талачких ситуација, нарочито у случајевима отмице ваздухоплова и других саобраћајних средстава; упад у забарикадиране објекте и просторије и хапшење лица која се у њима налазе; хапшење криминалаца и чланова криминалних група; интервенције у ситуацијама када се очекује пружање отпора употребом ватреног оружја; пружање асистенције у борби против организованог криминала; обезбеђење лица и објеката којима прети непосредна опасност од терористичког напада и др.).”⁸⁶

Област ангажовања жандармерије је:

- разоткривање и истраживање терористичких дела;
- хапшење терориста;
- превентивно деловање за сузбијање тероризма;
- акције елиминисања терористичких група;

⁸⁴Чл.11 Закона о министарствима, Службени гласник РС, бр. 62/17.

⁸⁵Б. Симић, Ж. Никач, Оп. Cit., стр. 288.

⁸⁶Б. Симић, Ж. Никач, Оп. Cit., стр. 288.

- разбијање организованих терористичких мрежа;
- обезбеђивање јавног реда и мира;
- и обезбеђивање помоћи у ванредним ситуацијама - служба спасавања.

„*Противтерористичка јединица – ПТЈ* у складу са законским прописима и овлашћењима извршава следеће задатке : планирање, организовање и извршавање најсложенијих безбедносних задатака у случајевима сузбијања тероризма; евидентирање, праћење, упоређивање и предвиђање појава и догађаја који садрже елементе унутрашњег и међународног тероризма; откривање кривичних дела тероризма, обезбеђење материјалних доказа и лишавање слободе учинилаца; превентивна антитерористичка делатност; директна интервенција са циљем елиминисања терористичких група и разбијања организованих мрежа терориста; решавања талачких ситуација; лишавања слободе опасних наоружаних лица, криминалаца, организованих криминалних група, као и сви остали безбедносни послови из надлежности полиције.”⁸⁷

Служба за борбу против организованог криминала - у оквиру њеног ангажовања су активности које су усмерене на спречавање и сузбијање терористичких активности и организованог криминала.⁸⁸

Управа криминалистичке полиције представља окосницу антитерористичке активности. У њеном саставу се налази Служба за борбу против организованог криминалитета која предузима бројне активности и мере антитерористичког деловања. Неоспорна је повезаност криминалних организација и терориста, те с тим у вези потребно је вршити сталну опсервацију криминалних организација како би се утврдила евентуална повезаност са неком од терористичких организаја.⁸⁹

Припадници противтерористичких јединица пролазе сложену и мултидисциплинарни обуку како би могли на ефикасан начин одговорити свим противтерористичким задацима и задацима заштите војних старешина и објеката од посебног значаја.

Примарни задатак припадника противтерористичких јединица јесте борба против тероризма у сваком облику и у свим условима. Те задатке карактерише мањак обавештајних података о извршиоцима, о њиховој опремљености и способности, да ли је акција терориста у склопу неке веће акције, да ли постоје таоци...

⁸⁷Ibid., стр. 289.

⁸⁸Ibid.

⁸⁹Б. Симић, Ж. Никач, Оп. Cit., стр. 289.

Због свих карактеристика задатака које припадници ПТЈ морају извршити, њихова акција мора бити ефикасна, изненадна и брза.

Да би акција испунила све услове коју су неопходни за ефикасан одговор, потребно је у што краћем року, са великом ефикасношћу:

- Прикупити што више обавештајних података;
- Дефинисати тактику акције;
- Одабрати у том тренутку најоптималнија средства и најспремније људе за ефикасан одговор.

Прикупљање обавештајних података је стална активност која започиње са првим планом извршења акције па све до коначног извршења противтерористичке акције. Прикупљање обавештајних података се врши сталним осматрањем и извештавањем о променама ситуације. Обавештајни подаци треба да обезбеде податке о објекту напада, податке о терористичкој групи која је извршила напад (број терориста, наоружање, обученост...), подаци о таоцима.

Дефинисање тактике акције се врши на основу прикупљених обавештајних података од стране противтерористичких тимова.

Тактика се доноси за целокупну акцију, од почетка па све до завршетка акције.

Пожељно је имати више испланираних и увежбаних тактичких акција, како би се у сваком тренутку применила резервна тактика у случају немогућности или неуспеха првобитне тактике.

Одабир најоптималнијих средстава и најспремнијег људства започиње са првим корацима планирања тактике и траје све до почетка извршења антитерористичке акције. Потребно је изабрати људство и средства која су највише прилагођена датој ситуацији (у зависности од броја терориста, таоца, објекта који су заузели терористи...).

У времену када је тероризам раме уз раме са модернизацијом и иновативном технологијом, потребно је истаћи значај обуке ПТЈ по најновијим стандардима, са најсавременијом технологијом и савременим тактикама уз постепено напуштање идеје да је физичка и ватрена спремност превага на антитерористичком пољу.

5.4. Биро за међународну сарадњу и европске интеграције МУП РС

Биро за међународну сарадњу и европске интеграције има примат у пословима мађународне сарадње и процесима европских интеграција, јер представља МУП РС као

целину. Статусноправни положај Бироа, статус полицијских и државних службеника и остала правна и фактичка питања су дефинисана Законом о полицији и подзаконским актима МУП-а РС.

Биро за међународну сарадњу и европске интеграције има две функције: надзорну и организациону. Да би остварио своју функцију неопходна је сарадња са свим државним органима и сарадњу и на националном и на међународном плану.

„Биро за међународну сарадњу и европске интеграције у саставу Кабинета министра унутрашњих послова МУП РС, спроводи следеће главне пословне процедуре:

1. европске интеграције и хармонизацију прописа са правом Европске уније;
2. преговарачке процесе у оквиру закључивања међународних споразума;
3. упућивање припадника полиције у међународне мисије (мировне, УН);
4. координација међународне развојне помоћи и пријема донација;”⁹⁰

⁹⁰Послови кабинета министра унутрашњих послова; преузето са сајта полиције до 11.04.2016. године.
http://arhiva.mup.gov.rs/cms_lat/ministarstvo.nsf/hiro-za-medjunarodnu-saradnju-i-evropske-integracije.h

ЗАКЉУЧАК

Глобализација и изазови и претње по безбедност које је она донела натерали су све субјекте да уложе огроман напор у изради превентивне и репресивне стратегије за њено сузбијање.

Борба против терорима је унапредила карактер полиције и међународних полицијских организација, пре свега карактер Интерпола а то унапређење се посебно огледа кроз прикупљање, анализу и обраду обавештајних података.

Организационо-техничке слабије полицијске службе неких држава, су искористиле ту међународну сарадњу и негативну друштвену појаву звану тероризам, како би унапредили свој рад и ускладиле са државама које су на високом организационо-техничком нивоу.

Међународна полицијска сарадња је круцијална у сузбијању тероризма, путем мултилатералних и билатералних односа, која управо тим односима стиче праву слику о терористичким активностима.

Тероризам постаје све заступљенији, разнолик је, често мења своје методе и отпоран је на све облике борбе за његово сузбијање. Једна држава се може изборити против тероризма само ако има прописане процедуре и активности и органе који ће се борити, полиција ту заузима високо место.

Полиција једне државе на традиционалан начин ради на сузбијању националног криминалитета, те изостаје способност за борбу против криминалитета који има међународни карактер. Зато и постоји потреба за удруживањем и повезивањем, разменом информација и искустава националне полицијске службе унапређују свој рад против тероризма на међународном плану.

Посматрајући борбу против тероризма са превентивног и репресивног аспекта, чини се да превентивно деловање иако представља покретач и основу борбе против тероризма, услед експанзије и јачања тероризма, заузима мање значајније место од репресивног деловања, које даје много видљивије резултате на плану сузбијања тероризма. Поражавајуће делује да упркос снажној борби против тероризма, он и даље опстаје и не може се сузбити у потпуности, чиме се даје „ветар у леђа” терористичким организацијама широм света.

Доминантно место у борби против терористичког деловања, после законске регулативе, која је најјачи метод одбране, има међународна полицијска сарадња, и на превентивном и на репресивном плану. Управо због тога је улога *Интерпола* у

спречавању тероризма, као репрезентативног представника на пољу међународне полицијске сарадње заузима високо место и зато треба превазићи све препреке које могу спутати ефикасан рад ове организације.

Међународна заједница има за циљ спречавање тероризма, али се чини да резултати борбе нису видљиви. Може се закључити да је један од узрочника изостајања резултата борбе различити стандарди између држава (једни се боре против, а други подржавају тероризам, како би остварили личне користи).

Тероризам је најопаснија негативна друштвена појава која обележава савремено доба, а по својој експанзији чини се да ће и у будућности престављати један од круцијалних проблема.

Тероризам у својој основи представља спој насиља и политике, напад на друштво. Главни циљ су промене на политичком плану, занемаривањем основних друштвених вредности, употребом силе. Промена значи постизање легитимитета терористичке организације и њихових права. Управо коришћењем тих средстава и креирањем новог друштвеног поредка који би требао да омогући уживање права и слобода, терористи угрожавају основна људска права.

Управо то је основа тероризма, па треба поставити питање зашто се тероризам уопште дешава? Одговор на то питање оправдава поглед на терористе по коме су терористи борци за слободу. Фокус терористичких напада су политичка питања, решавање тих питања сигурно би умањило обим терористичких напада.

Досадашње поимање криминалитета скривеног иза терористичких активности недовољно је изучавано кроз науке које се баве криминалитетом (криминологија, кривично право...), те је стога потребно као приоритет поставити циљ дубљег и подробнијег његовог изучавања и истраживања.

У борби против тероризма значајна улога припада међународној организацији криминалистичке полиције Интерпол. Та се улога, *са правног гледишта* огледа у следећем:

- Стварање услова за реформу досадашњих правила како би се дефинисали нови начини борбе у ситуацијама када је угрожена национална безбедност држава. Акцент је на ненаоружаној борби на међународном нивоу у складу са међународним правом;
- Редифинисање улоге деловања недржавних (невладиних) субјеката у међународном праву;

- Усклађивање и креирање нових закона за превентивно и репресивно деловање у борби против тероризма;
- Утицање на стварање ефикасног међународног тела које ће надгледати и контролисати примену мера против тероризма;
- Иницијатива за усвајање стратегије на глобалном нивоу која ће се бавити питањима спречавања и борбе против свих претњи миру, стабилности и безбедности, укључујући тероризам;

Са међународно-политичког становишта:

- Откривање узрока тероризма и подизање свести међународно-правних субјеката да он није „оружје” једне нације или државе, већ инструмент за уништење политичких интереса на глобалном нивоу;
- Схватање да се опасност коју тероризам са собом носи може „прелити” на целу цивилизацију.
- Изналажење начина да се безбедносна питања различитих нација, држава и религија решавају на неагресивни начин, односно да се теза да „ насиље ствара насиље” узме у обзир са највећом дозом озбиљности и да се спречи свака акција која води потврди ове тезе;
- Јачање свих капацитета за превентивно и репресивно деловање против терористичких активности;

У пракси:

- Међународна сарадња држава у циљу развоја система полицијског и обавештајног рада за спречавање терористичких активности;
- Искоренивање појмова „оправдани, праведни, револуционарни” тероризам из разлога што су „оправдани, праведни, револуционарни” тероризам термини којима се тражи оправдање и легитимитет терористичких активности;
- Забрана пружања азила (уточишта) у случају тероризма;
- Усвојити јединствену дефиницију тероризма чиме се спречава право држава да по сопственом нахођењу дефинишу и одлучују шта јесте а шта није тероризам, односно измена члана 3. статута Интерпола у документу под називом „Водич за борбу против тероризма“;
- Правна сарадња између држава за примену законске нормативе из области из области које се тичу спречавања терористичких активности;

- Актуелизовање законске регулативе која се бави питањима прања новца и финансирања терористичких организација;
- Направити разлику између појмова тероризам од гериле, и циљева који се остварују терористичким и герилским („партизанским”) активностима;
- Треба спречити злоупотребу средстава информисања и медија од стране терориста, како не би преносили захтеве терориста и промовисали њихове циљеве путем медија или како би спречили откривање планова безбедносних служби;
- Интензивирати сарадњу између сектора информатике, цивилне заштите и службе за ванредне ситуације;

Интерпол је дуги низ година имао проблеме везане за дефинисање става и начина борбе за сузбијање тероризма, чиме су кумовале поједине државе чланице са својим националним законодавством које није било усклађено са политиком Интерпола за борбу против тероризма. Примери таквих неспоразума су спорови између САД-а и Велике Британије у вези деловања терористичке организације ИРА, или неспоразуми Шпаније и Италије са Француском у вези њених ставова према активностима терористичких организација ЕТА.

Усвајање Резолуције Генералне скупштине Интерпола из 1984. године. представља највећи помак у борби против тероризма и афирмисање Интерпола као најзначајније организације за борбу против криминала.

Тероризам, као појава присутна у свим фазама модерног друштва, јавља се у свим државама и у различитом облику и обиму, имајући у виду да је циљ тероризма увек исти, те прераста у међународно кривично дело.

Један од приоритета Интерпола постао је спречавање тероризма, он делује на повезивање и сарадњу међународне заједнице, јер колико год да је нека држава моћна, не може самостално да се бори са свим проблемима које савремени криминал и тероризам носе са собом.

Тероризам, као кривично дело, има посебан третман у борби са политичким мотивима, који су непредвидиви и на први поглед тешко уочљиви, кријући се иза других кривичних дела, као што су шверц дроге, фалсификовање новца и др., чиме се закључује да Интерпол, као организација за спречавање тероризма има огромне могућности за побољшање и превазилажење препрека, како би утицај тероризма био на минималном нивоу.

ЛИТЕРАТУРА

1. Стајић Љубомир, *Основи система безбедности*, Нови Сад, 2010, Правни факултет Универзитета у Новом Саду;
2. Ђурђић Војислав, Јовашевић Драган, *Кривично право: посебни део*, Београд Београд, 2006, Номос;
3. Кнежевић Саша, Улога прикривеног иследника у ислеђењу тероризма, Тероризам и људске слободе, међународни научни скуп, Београд, 2010, „Intermex“;
4. Симеуновић Драган, *Тероризам: општи део*, Београд, 2009, Правни факултет Универзитета у Београду;
5. Гађиновић Радослав, *Како против тероризма*, Београд, 1996, Младост Београд;
6. Јаковљевић Душан, *Тероризам с гледишта кривичног права*, Београд, 1997, Службени лист СРЈ;
7. Милашиновић Радомир, Мијалковић Саша, Тероризам као савремена безбедносна претња, *Зборник радова Супротстављање тероризму-међународни стандарди и правна регулатива*, Бања Лука, 2011, Висока школа унутрашњих послова Бања Лука;
8. Гађиновић Радослав, *Тероризам у политичкој и правној теорији*, Београд 2010, Evro Book;
9. Гађиновић Радослав, *Антитероризам*, Београд, 2015, Службени гласник;
10. Кекић Далибор, Никач Жељко, Улога и делокруг рада полицијског дипломате у сузбијању тероризма, *Зборник радова Супротстављање тероризму-међународни стандарди и правна регулатива*, Бања Лука, 2011, Висока школа унутрашњих послова Бања Лука;
11. Никач Жељко, *Полиција у заједници*, Београд, 2014, КПА Универзитета у Београду;
12. Крстић Марко, Интерпол и глобални тероризам, *Култура полиса*, бр. 28, стр. 27-40;
13. Константиновић-Вилић Слободанка, Николић-Ристановић Весна, Костић Миомира, *Криминологија*, 5. Измењено и допуњено издање, Ниш, 2012, Правни факултет Универзитета у Нишу;
14. Ђурђић Војислав, *Криминалистика*, Ниш, 2011, Школа струковних студија за криминалистику и безбедност, Ниш;
15. Никач Жељко, Улога међународне кривичноправне помоћи у борби против криминалитета, *Безбедност*, Београд, 2003, бр. 1, Vol. 45, стр. 66-86.
16. Никач Жељко, *Транснационална сарадња у борби против криминалитета*, Београд, 2003, Завод за уџбенике;
17. Шикман Миле, Самоубилачки тероризам – феноменолошки и виктимолошки аспекти, *Наука, безбедност, полиција*, Бања Лука, 2008, бр. 1, Vol. 13, стр. 173-192;
18. Јовашевић Драган, Ракић Миле, *Тероризам: безбедносни и правни аспекти*, Београд, 2007, Институт за политичке студије;
19. Никач Жељко, *Транснационална сарадња у борби против криминалитета – Интерпол и Еуропол*, Београд, 2003, Завод за уџбенике;
20. Бабовић Бабовић, *Полиција у светском поретку*, Београд, 1997, Неа;
21. Бабовић Будимир, *Интерпол: Мит и стварност*, Загреб, 1986, Глобус;
22. Ђурђић Војислав, Јовашевић Драган, *Међународно кривично право*, Београд 2005, Номос;

23. Нешковић Слободан, Интерпол и савремени тероризам, *Безбедност*, Београд, 2005, бр. 2, Vol. 47, стр. 201-216;
24. Коларић Драгана, Нова концепција кривичних дела тероризма у КЗ РС, *Crimen*, Београд, 2013, бр. 1/2013, стр. 49-71;
25. Јовашевић Драган, Кривично правни појам и обележја тероризма. *Vojno-istraživački zavod Београд*, 2001, бр. 3, Vol. 53, стр. 70-82;
26. Жарковић Милан, Кривокапић Владимир, Симоновић Бранислав, *Криминалистика-тактика*, Београд, 2003, КПА Универзитета у Београду;
27. Гаћиновић Радослав, Тероризам – изазов науке и политике, *Зборник радова Супротстављање тероризму-међународни стандарди и правна регулатива*, Бања Лука, 2011, Висока школа унутрашњих послова Бања Лука;
28. Мијалковски Милан, *Тероризам и противтерористичка борба*, Београд, 2003, Генералштаб ВСЦГ;
29. Кривокапић Владимир, Тероризам као облик организованог криминалитета и мере супротстављања, *Безбедност*, Београд, 2002, бр.5, Vol. 44, стр. 665-684;
30. Динић Славица, Заштита уставног уређења и безбедности РС – кривичноправни аспект (непубликована докторска дисертација), Нови Сад, 2015, Привредна Академија Универзитета у Новом Саду;
31. Крстић Марко, Међународна полицијска сарадња у функцији борбе против тероризма, *Мегатренд ревија*, 2015, бр.3, Vol. 12, стр. 311-328;
32. Yapsan Hikmet, *International police cooperation on countering transnational terrorism*, Gazi University, 2004, Turkish Police Academy;
33. Wolfgang S. Heinz, *The International Fight against Terrorism and the Protection of Human Rights*, 2004, German Institute for Human Rights;
34. Harmon Christopher, Тероризам данас, Загреб, 2002, Golden marketing Zagreb;
35. Elagab Omer, *International Law Documents Relating to Terrorism*, London, 2007, Routledge-Cavendish;
36. Hoffman Bruce, *Inside Terrorism*, USA, 2017, New York Columbia University Press.
37. Zimmermann Ekkart, *Globalization and terrorism*, European journal of Political Economy, Немачка, бр. 1, Vol. 27, стр. 152-161;

Остала истраживачка грађа

1. „Службени гласник РС“, бр. 65/08, Београд, 2008.
2. <http://arhiva.mup.gov.rs>
3. http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_policiji.
4. <https://www.interpol.int/Crime-areas/Terrorism/Terrorism>
5. <https://www.europarl.europa.eu/>
6. Часопис Безбедност. Полицијска академија. 2003 година.
7. Часопис Безбедност. Полицијска академија. 2005 година.
8. Закон о спречавању прања новца и финансирања тероризма, „Службени гласник Републике Србије“, бр. 113/2017.

9. Кривични законик РС.
10. Актуелни правни прописи (Закон о полицији РС и други законски текстови, Подзаконски акти МУП РС).
11. Бин Ладенова изјава у новинском чланку Гардијан од 07.10.2001.
12. Дефиниција тероризма коју је дао Стејт департмент.
13. Илић Ђ., Безбедносни менаџмент у супротстављању тероризму, Дипломски рад, ФБ Београд, 2018.
14. Часопис КПА из Београда, Наука, Безбедност, Полиција.
15. Милошевић Б., Мастер рад, Правни факултет Ниш. 2015.
16. Соколовић Р., Електронски надзор комуникација у борби против тероризма и људска права слободе грађана, Докторска дисертација, Правни Факултет Ниш, 2010.

Сажетак и кључне речи

Тероризам као друштвена појава прожима све епохе цивилизације и представља најозбиљнији друштвени проблем данашњице. Управо због тога, важно је анализирати бројне активности на међународном плану за његово сузбијање.

Савремени тероризам захтева примену најсавременијих антитерористичких тактика, неизоставну сарадњу и акцију целокупне међународне заједнице.

Полиција као најпозванији и најспособљенији орган државне власти за борбу против криминалитета и за спречавање и сузбијање тероризма заузима централно место.

Одлике савременог тероризма (висок степен организованости, бруталности, међународни карактер итд.) упућују на то да борба против „оваквог“ тероризма није могућа без међународне полицијске сарадње. У том светлу Интерпол постаје главна међународна организација за борбу против тероризма улажући огромне напоре да спречи терористичке активности, али и да подржи све државе чланице у њиховим настојањима да заштите своје грађане од тероризма у свим својим видовима.

Методе које су примењене у раду, приликом истраживања улоге Интерпола у сузбијању тероризма као глобалне друштвене појаве, условљене су самом природом тероризма. Општа методологија друштвених наука, уз одређена прилагођавања, се намеће као нужна.

Рад је резултат прикупљања конкретних чињеница и њиховог теоријског објашњења, чиме се жели указати на тенденцију јачања терористичких организација, на пораст и бруталност терористичких акција, на потребу превентивног и адекватног деловања држава и њихових служби безбедности и на сарадњу држава и свих безбедносних структура како би се тероризам што више сузбио, где се Интерпол издваја као најважнија служба како за предупређење и полицијску сарадњу пре терористичког акта, тако и за активности и сарадњу између држава након терористичког чина.

Циљ наведеног јесте практична примена добијених сазнања у пракси и подизање свести безбедносне културе и значаја међународне полицијске сарадње, чиме ће се убрзати процес сазревања друштва по питањима супротстављања тероризму.

Кључне речи: Интерпол, тероризам, међународна полицијска сарадња, политички карактер, борба против тероризма, безбедност.

Resume and key words

The role of the Interpol in the suppression of terrorism

Terrorism as a social phenomenon permeates all epochs of civilization and is the most serious social problem of today. For this reason, it is important to analyze a number of international activities for its suppression.

Modern terrorism requires the use of the most contemporary anti-terrorist tactics and the inevitable cooperation and action of the entire international community.

Police as the most advanced and most competent government institution to combat crime and to prevent and combat terrorism occupy a central place.

The features of modern terrorism (high level of organization, brutality, international character, etc.) suggest that the fight against "such" terrorism is not possible without international police cooperation. At this point, Interpol is becoming the main international organization for the fight against terrorism by making enormous efforts to prevent terrorist activity, but also to support all member states in their efforts to protect their citizens from terrorism in all their aspects.

The methods applied in the work, when investigating the role of Interpol in the suppression of terrorism as a global social phenomenon, are conditioned by the very nature of terrorism. The general methodology of social sciences, with certain adjustments, is imposed as a necessary one.

The work is the result of gathering concrete facts and their theoretical explanation, and its main objective is to show the tendency of strengthening terrorist organizations, the increase and brutality of terrorist actions, the need for preventive and adequate action of states and their security services and international cooperation including all security structures in order to prevent terrorism as much as possible, where Interpol stands out as the most important service both for pre-trial and police cooperation before the terrorist act, as well as for the activities and cooperation between the states after the terrorist act.

The goal of the above is the practical application of the acquired knowledge in practice and the raising of the awareness of the security culture and the importance of international police cooperation, which will speed up the process of maturing the society in the issues of preventing terrorism.

Key words: Interpol, terrorism, international police cooperation, political character, fight against terrorism, security.

Биографија студента

Ненад Марковић је рођен 24.05.1989. године у Пироту. У Бабушници је похађао и завршио основну школу и гимназију „Вук Караџић“. Дипломирао је на факултету безбедности Универзитета у Београду 17.03.2015. године са просечном оценом 7,14. Од јануара 2016. године ради у компанији „D-Companу“ у Бабушници на радном месту лице за безбедност и здравље на раду и заштиту животне средине. Ненад Марковић поседује вештине рада на рачунару и говори енглески, а служи се и руским језиком.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА
МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада: Ненад Марковић

Наслов мастер рада:

Улога Интерпола у сузбијању тероризма _____

Ментор: Проф. Др Саша Кнежевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом
Улога Интерпола у сузбијању тероризма пријављен и одбрањен на Правном
факултету Универзитета у Нишу:

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио ауторска права, нити злоупотребио интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада:

Ненад Марковић

У Нишу, _____

Потпис аутора
